КУРУЗА ТАРИХА САГ ГАЗАА ОРОЖО ЕРЭБЭ

Ойрын үдэрнүүдтэ поли дээрээ наг шэбхэ ехээр гаргаха, газараа һайса уһалха, тарилгын урда тээхи элдүүрилгэ хэхэ шухала

БУХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

40-дэхи жэлээ гарна

БУРЯАД ҮНЭН

КПСС-эй Буряадай обкомой, Буряадай АССР-эй Верховно Соведэй, Министрнүүдэй Соведэй орган

№ 107 (10168) | 1963 оной майн 8, среда | Сэн 2 мүнгэн

* * *

...н кукурузын түлөө ...ажалаараа тэмсэе

...жэлэй түсэбэй ...түрэл республи- ...дүшэн жэлэй ...ргдэхэнь. Энэ ...ряад оронноймнай ...энэ амжалтануу- ...балдажа эхилэн-

...колхоз, совхо- ...шье урдаа ...нуудые табяад, ...аллажа байна. ...гынь 250—300 ...шабша ургуулха- ...энэ жэлэй эхеэр ...һэн. Мэнэ һая- ...эрхим кукуру- ...инспекторнүүд ...бүриһөө зургаа ...единицэ абахын ...бүгэдые уряал-

...тангаригаа миин ...бэшэ, харин бодо- ...дамэглэхэ гээшэ ...кэнэй нэрэ хүн- ...юсалгатай хэрэг ...ямараар ажалла- ...хэр бэлдэжэ бай- ...инспекторнүүд ...шалгажа үзэһэн ...нь түрүү, һайн ...жуугаар олон ...рүүлэгдэв.

...совхозой, Тарба- ...нэрэмжэтэ кол- ...шад поли дээрэ ...түсэбөө дүүргэхээ ...«Мир» колхозой ...ову Банзаракцаев, ...—Иван Паньков, ...овай нэрэмжэтэ ...жан Цыдыпта- ...олон кукуруза- ...эдэбхи үүсхэлтэ ...нгаа хүтэлбэри- ...арал оролдолгын ...ба түгэс бэлэн ...Эдэнэрэй даадаг ...дээрэ наг шэбхэ ...рилга хэхэ, урга- ...руулалха маши- ...зэһэнхэй.

...бэриин управле- ...рнууд Челябин- ...кукурузашадай ту- ...ые халан абажа, ...гурбан сеялкые ...болгон холбожо, ...олокогүйгөөр та- ...өөбэдынгөө ажа- ...үүлжэ байнхай. ...тарилга дээрэ ...4—5 дахин дээ-

...ховно Соведэй ...совхозой суу- ...Радна Гонсоруно- ...энэ жэлдэ куку- ...полимикро-үтэг- ...үүлхэ гэжэ олон ...

...кукуруза тарилга- ...шеэл хангалта- ...итын инспектор- ...элишэлэн ха- ...кукурузын по- ...хэ зөөхэ хүдэл- ...оор ябуулагдана. ...һарын туршада ...дээрэ шэбхэ ...ил гурбанай нэ- ...гдэнхэй. Энэ ...Хяагтын, Хо- ...ийн управлени- ...д ехээр гээгдэ-

...ийн управле- ...изм» колхоздо ...нүхэр Лыгду- ...хэдэ аяар 500 ...гүй, звенодо ...томилогдоогүй ...суута кукуру- ...Кондратюковой ...ха шалгахада, ...съездын, Лени- ...колхозууд, Ху-

рамхаанай совхозой кукурузашад бэлэдхэл муутай, поли дээрээ шэбхэ тон бага зөөһэн байба. Мүн иимэ баримтанууд Онохойн совхоздо, Хориин үйлэдбэриин управлениин «Победа», «Дружба» колхозуудта, мүн бусад зарим ажахынуудта үзэгдэбэ.

Хахад һараһаа республикын кукурузашадай хүдэлмэридэ эгээл харюусалгатай үе—тарилга жэгдэрэн эхилхэнь. Тиимэһээ энээхэн үедэ үсэд шангаар ажаллажа, тарилгаяа түгэс бэлэдхэлтэйгээр угтаха, ниитын инспекторнүүдэй элирүүлһэн дутагдалнуудые дары усадхаха, үндэр баян ургасын түлөө үнэн зүрхэнһөө оролдохо шухала.

Тэжээлэй энэ үнэтэ ургамалай баян ургаса миил зүн дэгээн абтаха бэшэ, харин кукурузашадай мэргэжэл шадабариин, оролдолго хэшээлэй ашаар туйлагдаха байһаниинь мэдээжэ. Ушар иимэһээ кукуруза тариха газарые тусгаар харюусалгатай хүнүүдтэ даалгажа үгөөд, трактор, машинануудаар хангаад, хүдэлмэридэнь али болохоор туһалаад байбал, баян ургасын абтахань лабтай.

Тарилгын эхилтэр үлөөшэ хэдэн үдэртэ колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд ажахынгаа доторойарга боломжонуудые гүйсэдөөр хэрэглэжэ, кукурузын поли дээрэ наг шэбхэ гаргаха түсэбөө дүүргэхэдэнь кукурузашадта бодото туһаламжа үзүүлхэ уялгатай. Гектар бүридэ хэды тонно наг шэбхэ зөөжэ гарганаш, тэрэнэйнгээл зэргэ ургаса хүлеэхэ ушартай гэжэ дүй дүршэл элишэлэн харуулаа. Тиимэһээ шэбхэ ашаха, буулгаха хүдэлмэри хүсэдөөр оньһожоруулжа, үдэр һүнигүй шэбхэ зөөхэ саг ерээ.

Кукурузын газарые тарилгын урда тээ һайса уһалха, хоёр шииг нэгэдүүлхээр ундалуулха гээшэ ургасада айхабтар ехэ удха шанартай гэжэ түрүүшүүл гэршэлээ. Тэдэнэрэй жэшээ баримталан, уһалагдамаар бүхы газараа хүсэд шиигтэй болгожо абаха, энэ хүдэлмэридэ хүнүүдые нэмэжэ табиха тушаа ажахын хүтэлбэрилэгшэд, кукурузашад яаралтай хэмжээ абаха болоно. Уһалуури түхэреэн сүүдхэ соо эмхидхэгдэхэ ушартай.

Ажалдаа шэнэ, түрүү аргануудые хэрэглэхэ, үрэһөө полимикро-үтэгжүүлгээр шанаржуулха, сеялкэнүүдые холбожо тариха дүршэл шудалха талаар үйлэдбэриин управленинүүдэй, колхоз, совхозуудай агрономууд, инженернүүд кукурузашадта туһалха үүргэтэй.

Үйлэдбэриин управленинүүдэй партийна комитедүүд, колхоз, совхозуудай парткомууд звено бүхэндэ республикын түрүү кукурузашад—ниитын инспекторнүүдэй хандаһан бэшэгые зүбшэн хэлсэжэ, тэдэнэй дунда социалис мүрысөө үргэнөөр дэлгэрүүлхэ, абаһан социалис уялгаяа дүүргэхэ арга боломжо тэдэнэртэ олгохо зэргэтэй.

Тарилгаяа бүхыдэнь квадратно-гнездовой аргаар хэжэ, удаа дараалан тэрэнээ хүнгэн борнойтоор хэдэн удаа борнойлходо ургамалые буртаг үбһэн дарадаггүй гэжэ түрүүшүүл элишэлээ. Имэл хадань звено бүхэн эртэнһээ тиимэ борнойнуудые бэлдээд байха болоно.

Нүхэд кукурузашад! Замайнгаа залууршадһаа жэшээ абажа, тэдэнэй уряада бодото ажалаараа харюусажа, республикынгаа 40 жэлэй алдарта ойе ажалай эрхим бэлэгээр угтая, тэжээлэй энэ үнэтэ ургамалай үндэр баян ургаса туйлая.

БАЯН УРГАСА АБАХА ГЭЭ ҺАА, БОГОНИ БОЛЗОР СОО ЭРХИМ ШАНАРТАЙГААР ТАРИЛГААЯ ДҮҮРГЭ!

Тиимэһээ бүхы техникэ болон хүсэеэ түхэреэн сүүдхэ соо хүдэлгэе

* * *

Шанарай түлөө юундэ тэмсэнэгүйб?

Харганаагай колхоздо (түрүүлэгшэнь нүхэр Чойнзонов, агрономынь нүхэр Санжиева) хабарай тарилгын хүдэлмэри унжагайржа, шанар муутайгаар таригдана

Краснодарай хизаарай усть-лабинецуудай уряа бэшэгтэй танилсаад байхадаа, Улаан-Үдын үйлэдбэриин управлениин Кировэй нэрэмжэтэ колхозой механизаторнууд болон таряашад энэ жэлдэ ороохо таряа ехээр тарижа, ороохото ургамалнуудай баян ургаса хуряаха гэжэ шиидээ һэн. Жэшээнь, эртын ороохото ургамалнуудые 1960 гектарта тарижа, га бүриһөөнь 9 центнерһээ бага бэшэ ургаса хуряаха уялга абаһан байна.

Эдэ уялгануудаа амжалтатайгаар дүүргэхын тула хабарай тарилгын хүдэлмэриие богони болзорто, агротехникын заабари наринаар сахин дүүргэхэ ёһотой байһаниинь хэндэшье мэдээжэ. Теэд тус колхоздо тарилгын хүдэлмэри ехээр унжагайрна. Жэшээнь, 10 үдэрэй туршада оройдоол 500 гектар яарса таригдаа. Юун болооб? Яахадаа Харганаада тарилгын хүдэлмэри иимэ дан удаанаар ябуулагданаб? Гол ушарынь юуб гэхэдэ, тракторнуудынь һандаржа, ажалынь урагшаа ябанагүй. Жэшээнь, Василий Дамбаев, Александр Баяндуев, Илья Власов гэгшэдэй тракторнууд эбдэржэ, 3 үдэр заһабарилагдаа. Мүн бусадшье трактористнуудай тракторнууд һандаржа, таряашад ехэхэн сагаа гээнэ. Энээн дээрэһээ боложо, тарилга хэжэ байһан 5 агрегадай нэгэниинийшье үдэрэйнгөө нормо дүүргэнэгүй. Жэшээнь, Дмитрий Собенников, Владимир Очиров гэгшэдэй агрегадууд 38 гектарай орондо оройдоо дунда зэргээр 20—25 гектар тарина.

Кировэй нэрэмжэтэ колхоздо агротехникын эрилтэ бүдүүлигээр эбдэхэ ушар тохёолдоно. Түбхын түрүүндэ агроном нүхэр Санжиевагай гэмээр тарилгын нормо доошолуулагдаһан байна гэжэ тэмдэглэхэ хэрэгтэй. Жэшээнь, гектар газарта оройдоо 1,7 центнер яарса таригдана. Мүн шэниисые гектарай 1,8 центнер тарихаар агроном нүхэр Санжиева хараалжа байнхай. Теэд тарилгын нормые сеялкэшэд хэр зэргээр сахинаб гэжэ нэгэшье хүн шалганагүй. Энээн дээрэһээ зарим сеялкэшэд тарилгын нормо доошолуулһан байна. Жэшээнь, майн 6-да Иван Михалевой агрегадта сеялкэшэн Тогтохо Цыденов арба гаран гектарай газарай га бүридэ оройдоол 1,2 центнер яарса таряа. Энэ поли дээрэ байһан таряан ажалай бригадир нүхэр Базаровай механизаторнуудай урда шанга эрилтэ табяагүй, голодоһо гаргаһан Цыденовэй ямаршье зэмэдэ хүртөөгүй үлэһэниинь гайхалтай.

Тус колхоздо эртын ороохото ургамалнуудые тариха үшөө 980 гектар газар хахалагдаха ёһотой. Теэд энэ хүдэлмэри нобшо удаанаар ябуулагдана. Шэниисэ яарса хоёрые майн 15 болотор тарижа сүм дүүргэхын тула тус колхозой механизаторнууд сүүдхэдээ 90—100 гектар газар хахалха ёһотой байгаад, оройдоо 25—30 га хахална.

Механизаторнуудые булта муугаар ажаллана гэнэгүйбди. Һайнаар ажалладаг механизаторнууд яһала бии. Тэдэнэй тоодо Илья Михалев, Ганжур Доржиев гэгшэд оролсоно. Гэбэшье тус колхоздо газарынь шанар муутайгаар хахалагдана. Бидэнэр эндэ ерэхэдээ, газар хахалжа байһан «ДТ-54» тракторай трактористнууд Александр Актинов, Лхамажап Доноев гэгшэдтэй уулзабабди. Тэдэнэр газарайнь дээдэ хатуу хүрьһые бутаргажа хахалхын орондо юрэл зүһэжэрхинэ. Иигэжэ хахалһан газарһаа үндэр ургаса абтаха аал?

Хабарай тарилгын хүдэлмэри унжагайржа, шанар муутайгаар хэгдэжэ байхадань, колхозой түрүүлэгшэ нүхэр Чойнзонов, агроном нүхэр Санжиева гэгшэд хэмжээ абанагүй, һанаа амар конторо доо һуужа, ехэнхи сагаа барадагынь тон гайхалтай.

В. Жигжитов,
манай тусхай корр.

* *

Эртын тарилга хахадлаа

Улаан-Үдын үйлэдбэриин управлениин томохон ажахынуудай нэгэн — Онохойн совхозой нэгэдэхи отделени тарилгадаа ороһоор арба шахуу хонобо.

Энэ үе соо 585 гектар газар хахалагдажа, 600 гаран га дээрэ хара таряан, шэниисэ нарин зуруудтайгаар, хэрээһэлүүлэн таригдаа гэхэ гү, али эртын ороохото тарилга хэхэ түсэб 50 шахуу процент болобо.

Эхилһэн үдэрһөө хойшо трактористнууд Василий Шурыгин, Борис Юролтуев, Анатолий Хомяков болон бусад һүниндөө 6 гектар газар хахалха даабаритай аад, халаан бүхэндэ 7,5—8 га хүрэтэр һайн шанартайгаар хахална. Мүн тарилга дээрэ трактористнууд Ларион Мильгунов, Николай Сафиулин, сеялкэшэд Филипп Серебрянников, Николай Аксенов гэгшэд «Беларусь» тракторта сеялкэ шагтагалаад, үдэрэй 15 гектар тарихын орондо 20—25 га һайн шанартайгаар хаяна.

Ц. Сандаков.

Үдэр һүнигүй поли дээрэ

Хяагтын үйлэдбэриин управлениин «Эрдэм» колхоз долоон мянган гектар таряанай талмайтай юм. Тус колхоз байгша ондо 800 гектар шэнэ газар Сүхэ, Сэлэнгэ мүрэнүүдэй хоёр эрьеэр уһалагдадаг газар хахалха гэжэ шиидээ. Тэрэнэй 350 гектарта кукуруза, 450 гектарта шэниисэ ургуулагдаха юм.

Бидэ колхозой парторг Содном Дармажапович Цыдыповтэй бүхы поли дээгүүр һүнишье, үглөөгүүр эртэшье, үдэшэ оройшье ябажа харабабди. Тиихэ зуура нэгэшье трактор, анзаһа, сеялкэ эмдэрэнхэй гү, али ямар нэгэ шалтаг олоод, али нэгэ механизаторай хүдэлмэридөө гараагүй байһан ябадалтай ушараагүйбди. Ехэнхидээ поли дээрэ механизаторнууд үдэр һүнигүй хоёр халаанда хүдэлнэ. Тиимэһээ эндэ үдэртөө сеялкэ шэрэһэн тракторнууд һүниндөө газар хахална.

Улаан Сэсэг гэжэ нютагта гурбадахи тракторно-таряан ажалай комплексно бригада хүдэлдэг. Эндэмнай «ДТ-54» түхэлэй 8 трактор паар, шэнэ газарай хүрьһэ үдэр һүнигүй урбуулна. Тэдэнние жолоодогшод Алексей Дондоков, Бато-Мунко Машиев, Даша-Цырен Бадмацыренов, Иван Цыренов, Улзыто Цыбикжапов, Сергей Галсанов, Николай Аюров, Дмитрий Базаров гэгшэд болоно. Тус агрегадууд 6,5 га паар халаан соогоо хахалхын орондо 8 гектар хүргэнэ. Даша-Дондок Балданов халаан соогоо 4,5 га шэнэ газар хахалхын орондо, 6 гектар элдүүрилнэ. Эндэхи шэнэ, залууг газар ехээр хахалаад, тэрэнээ һайнаар элдүүрилжэ, шэниисэ, яарса тариха байна.

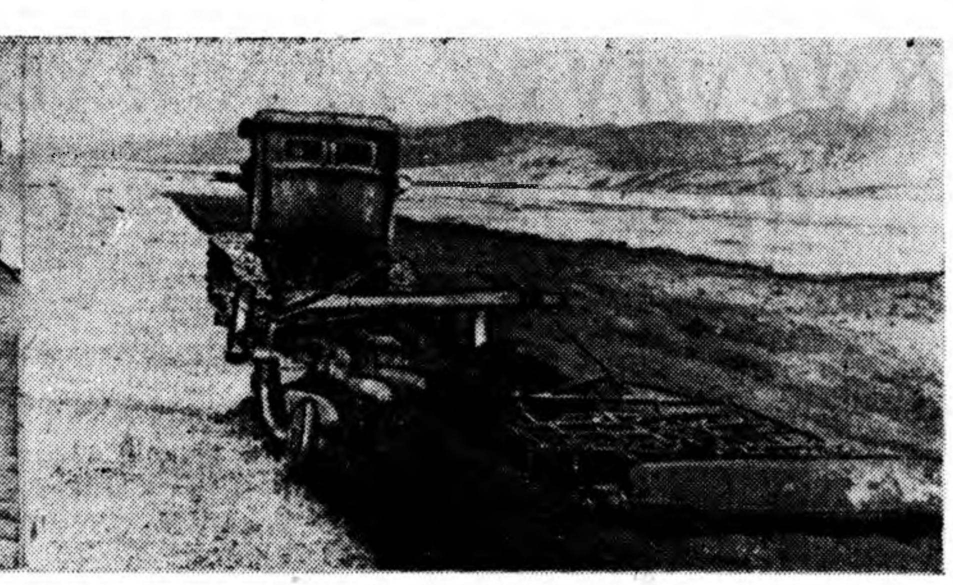
— Манайхин эртын тарилга майн 15 болотор эрхим шанартайгаар саг болзор соонь дүүргэхэбди гэжэ уялга абанхай. Механизаторнуудаар колхознай дутахаяа болёо. Энэл даа колхозоймнай гол хүсэн, —гээд, парторг нүхэр Цыдыпов тэдэнээ магтана.

Зөөхэй гэжэ нютагта хүрэжэ ерэхэдэ Цыден Ринчиновэй даадаг агрегат шэниисэ тарижа байба. Тэрэнэй сеялкэшэд Владимир Семёнов, Иван Ганжуров, Николай Аморфиев. Тус агрегадые хүрэнгын үрэһөөр «ГАЗ-51» машина хангадаг. Тэрэ машиные ахалагша сеялкэшэн, колхозой парткомой гэшүүн нүхэр Семенов жолоододог. Тус агрегат үдэрэй 36 га тарихын орондо 50 гаран гектар хүрэтэр һайн шанартайгаар нормоёо дүүргэнэ.

Тээ саанахана, гурба модоной газарта, Сэлэнгэ мүрэнэй эрьедэ Баруун Зөөхэй гэжэ нютагта колхозой суута кукурузашан, КПСС-эй гэшүүн Найдан Дашинимаевич Гомбоев шэнэ газар «МТЗ-2» трактораар хахалжа ябаба.

— Минии хахалжа ябаһан кукурузын 300 гаран гектар шэнэ газар. Нёдондо 170 га газарһаа дунда зэргээр гектар бүриһөө 700 центнер кукурузын набша намаа хуряажа абаа һэм. Теэд нёдондоноймнай кукурузын газар нэгэ бага хуушараа гэжэ һанагдана гээшэ ааб даа. Тиимэ дээрэһээ бидэ кукурузынгаа газар шэнэ участогаар һэлгээбди,—гээд, нүхэр Гомбоев хөөрөөгөө зогсооно.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: 1. «Эрдэм» колхозой нэгэдэхи тракторно-таряан ажалай бригадын механизаторнууд **В. Семенов** (зүүн гарһаа), **Ц. Ринчинов, И. Ганжуров, Н. Аморфиев** гэгшэд үдын забһарта хөөрэлдэжэ байна. 2. Улаан Сэсэг гэжэ нютагта Даша-Дондок Балданов шэнэ газар хахалжа ябана.

С. Балдуев.
Фотонь авторай.

...ологууд шагнагдаба

...лнуудые бэдэр- ...калта туйлажа, ...дай уурхай- ...гэнэйнь түлөө ...о Соведэй Пре- ...апрелиин 29- ...адай АССР-һээ ...агнаха гэбэл:

...ОРДЕНООР

...др Семеновичые ...ическа управ- ...агша.

...ААН ТУГАЙ ...ООР

...Мункоевичые— ...дициин ашагта ...ын бригадир.

...Владимир Ивано- ...нска ашагта ...главна гео-

...мир Дамбуе- ...ашагта мал- ...буровой мастер.

...ТЭМДЭГ» ...ООР

...иколай Ивано- ...ьфрам-молибде- ...«Холтосон» руд- ...лог.

...Матвеевичые ...ическа управле-

ниин главна инженер байһан.

3. **Иванов** Сергей Семеновичые—Буряадай геологическа управлениин главна геолог.

4. **Семихватский** Борис Иннокентьевичые—Яруунын ашагта малтамалай партиин ахалагша буровой мастер.

5. **Шобогоров** Петр Черноковичые—геолого-буулгабариин экспедициин главна геолог.

«АЖАЛАЙ ГАБЬЯАГАЙ ТҮЛӨӨ» МЕДАЛЯАР

1. **Очиров** Цыбик Очировичые—СССР-эй Наукануудай академиин Сибирьтэхи отделениин Буряадтахи эрдэм шэнжэлэлгын нэгэдхэгдэмэл институдай таһагые даагша.

2. **Середкин** Михаил Константиновичые—Хойто Байгалай экспедициин проходчик.

3. **Самохвалов** Афанасий Иннокентьевичые—Орекитканска ашагта малтамалай партиин буровой мастер.

«АЖАЛДАА ШАЛГАРЬНАЙ ТҮЛӨӨ» МЕДАЛЯАР

Чирков Юрий Гавриловичые—Аупикска ашагта малтамалай партиин буровой мастер.

(ТАСС).

Хэтэ мүнхын холбоон

Германо-советскэ хани барисаанай недели

Берлиндэхи Трептов-парк. Немец ажалшад энээн тээшэ һубаряад ошожол ошожол байна. Эдэнэр гашуудаһан эхын шулуун дүрсые (хүбүүдээ шаналжа байһан эхэ ороноо харуулһан дүрсэ) аалиханаар ябажа тойроно, улаан гранидаар доошонь нэнгүүлэн татаад хэһэн тугууд ба хүлнүүдээ бохиилгон татаад байһан сэрэгшэд-гвардейцүүдэй хоорондуур гараад, табсангуудаар доошоо буужа, сэрэгшэдэй хүдөөлүүлһэн газарай хажуугаар асари ехэ хүшөө памятнигай хажууда ерэбэ. Энэмнай 30 метр утатай бронзоор хэһэн совет сэрэгшын дүрсэ юм. Энэ сэрэгшын үрөөһэн гарынь мэсэ баряад, хүл дороо байһан хас тамга хаха сабшаад зогсоно, нүгөө гартаа абарһан үхибүү тэбэринхэй.

Совет скульптор Е. В. Вучетичэй проектээр, мүн энэ хүнэй ударидалгаар бодхоогдоһон энэ хүшөө памятнигай бооридо тоогүй олон веногууд ба баглаа сэсэгүүд табигдана.

Гитлеровскэ фашизмын дарлалтаһаа немец арадые сүлөөлһэн баатарлиг совет армиин сэрэгшэдэй мүнхэ дурасхаалые Берлинэй ажалшад жэл бүри иигэжэ тэмдэглэдэг юм.

—ГДР-тэ национальна һайндэр гэжэ тэмдэглэгдэдэг нацистска диктатураһаа сүлөөлһэн үдэр—майн 8 хадаа манай республикын эрхэтэдэй, тэрэшэлэн манай эсэгэ ороной баруун хажуутай олон немецүүдэй хүсэл бодол, оролдолго эрмэлзэл харуулдаг юумэл. Энэмнай германо-совет хани барисаанай һүлдөөр нэбтэрэнхэй юм,—гээд ГДР-эй арадай палатын президиумэй түрүүлэгшэ, германо-совет хани барисаанай бүлгэмэй түрүүлэгшэ Иоганнес Дикман ТАСС-ай корреспондентдэ мэдүүлбэ.

Эгээл иимэһээ ГДР-эй городууд болон хүдөө тосхонууд майн 1-нэй гоёолтонуудые абажа эхилээдүйшье һаа, майн 8-да дахяад һайндэрэйхеэр гоёогдодог юм. Мүнөө жэлдэ сүлөөрэлгын үдэр германо-совет хани барисаанай неделитэй хамтарба. Энэ недели майн 7-һоо 14 болотор үргэлжэлхэ. Немец болон ород хэлэнүүд дээрэ бэшэгдэһэн иимэ үгэнүүдые хаа хаанагүй хаража болоно: «Фройндшафт! — дружба!». Энэмнай оройдоол хоёрхон үгэ, теэд эдээндэ ямар ехэ гүн гүнзэгы удха байна гээшэб! Фашизмһаа сүлөөлһэнэйнь, һайн һайхан сэдьхэлтэйгээр үзүүлдэг туһаламжын түлөө, эб найрамдалые бэхижүүлхын, Германиие нэгэдүүлхын түлөө ГДР-эй ябуулдаг тэмсэлые дэмжэдэгэйнь түлөө совет хүнүүдтэ немец республикын ажалшад баяр баясхалан хүргэжэ байдаг.

Капитализмын дарлалтаһаа сүлөөржэ, социализмын замда ороһон хүнүүд ямар юумэ хэжэ шадахаб гэжэ немец арад бодото ажал хэрэгээрээ тодоруулаа бшуу. Экономистнуудай тоолоһоной ёһоор Германиин рейх байха үедэ байһан газарай дүрбэнэй нэгэ хубиһаа бага бэшые эзэлдэг ГДР-эй дэбисхэр дээрэ 1961 оной эсэстэ 1936 ондо бүхы Германиин промышленна үйлэдбэриин 90 процентые үгэһэн байбади гэжэ СЕПГ-гэй ЦК-гай нэгэдэхи секретарь В. Ульбрихт партиингаа VI съезд дээрэ мэдүүлбэ. Долоон жэлэй түсэбые дүүргэһэнэй эсэстэ ГДР-эй промышленна үйлэдбэри германска рейхэй 1936 ондо байһан үйлэдбэриин хэмжээнһээ һураггүй ехэ болохо юм. 1970 ондо республикын промышленна үйлэдбэри сэнгэйнгээ талаар 136 миллиард марк болохо гэхэ гү, али ГДР-эй бии болохын урда тээхи 1949 оной үйлэдбэриин хэмжээнһээ 6 дахин ехэ болохо.

Неделиин үнгэргэгдэжэ байһантай дашарамдуулан ГДР-эй бүхы округуудта выставкэнүүд эмхидхэгдэнхэй, совет кинофильмнүүд харуулагдана, Советскэ Союз тухай лекци, элидхэлнүүд уншагдана. Германо-совет хани барисаанай бүлгэм совет хүнүүдтэй уулзалгануудые эмхидхэнэ. Энээнтэй хамта СССР-эй Верховно Соведэй Национальностьнуудай Соведэй түрүүлэгшэ Я. В. Пейве түрүүтэй совет делегациин энэ неделиин үедэ ерэхэдэ үнгэргэхэ үргэн программа зохёогдонхой.

Неделитэй дашарамдуулан үнгэргэгдэжэ байгаа олон хэмжээ ябуулганууд ГДР-эй телевиденеэр Баруун Берлинэй ажалшадта харуулагдана. Баруун Берлинэй германо-совет хани барисаанай бүлгэм майн 11-дэ Баруун Берлиндэ совет культурын недели нээхэнь.

Немец юрын ажалшад Советскэ Союзай амжалтанууд тухай шадаал һаа ехээр мэдэхэ гэжэ оролдоно, совет орондо социалис байгуулалтын баян дүй дүршэлһөө ашатай туһатай юумэнүүдыень ойлгожо абаха гэжэ оролдоно.

Евгений БАШМАЧНИКОВ,
ТАСС-ай корреспондент.

Зүүн-Сибириин экономическа районд

ЕХЭ ХҮГЖЭЛТЫН ЗАМА[Й]

★ ★

М. Н. МАРКЕЛОВ, Социалис Ажалай Герой, Зүүн-Сибириин совнархозой түрүүлэгшэ

★ ★ ★

Коммунистнуудай засагаа гартаа абаһанай һүүлээр экономическа болон ажахын байгуулалта хадаа тэдэнэй гол шухала зорилго болоно гэжэ Владимир Ильич Ленин социалис гүрэнэй байгуулагдаһан түрүүшын үедэ заагаа бэлэй. Түрэл багшынгаа хэлэһэн захяа заабарие дүүргэн, манай парти арадай ажахые хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ, промышленностиин хүтэлбэрилгые нарижуулан һайжаруулха асуудалда саг үргэлжэ анхарал хандуулжа байна.

Промышленность, хүдөө ажахы ба барилгые хүтэлбэрилгэ һайжаруулха талаар хэдэн хэмжээ ябуулга һүүлэй үедэ бэелүүлэгдэв. Эдэ хэмжээ ябуулгануудай эгээл дайшалхы, тон шухала удха шанартайнь хадаа партийна органуудые үйлэдбэриин шанжэ баримталан байгуулга, барилгын хүтэлбэрилгые хубилгаха, оронойнгоо экономическа районуудые томодхохоор хараалһан КПСС-эй ЦК-гай ноябриин Пленумэй шиидхэбэринүүд мүн болоно.

КПСС-эй ЦК-гай ноябриин Пленумэй шиидхэбэриин ёһоор Эрхүүгэй, Буряадай, Шэтын экономическа захиргаанай районуудай оронло Зүүн-Сибириин томодхогдоһон экономическа район байгуулагданхай. Энэ район 1,5 миллион үлүүтэй дүрбэлжэн километрэй газар дайда эзэлнэ, байгаалиингаа баялигуудай талаар Эхэ оронойнгоо эгээл баян хизаар юм. Коммунизм байгуулха, ороноо бэхижүүлхэ, баяжуулха бүхы юумэн эндэ мнай бии.

Шулуу нүүрһэнэй хэбтэшэ хэдэн зуугаад миллиард тонноор тодорхойлогдана. Ангаро-Ленскэ бассейнэй шулуун дабһанай хэбтэшэ тоологдошогүй ехэ. Ангар мүрэнэй, Байгал шадархи түмэрэй рудагай хэбтэшэ 2 миллиард тонно болоно. Тиихэдэ Усть-Илимскэ гидроэлектростанциин баригдажа эхилһэн газарһаа холо бэшэ түмэрэй рудагай ехэ хэбтэшэ һаяхан олдонхой. Мамско-Чуйска слюда-мусковит бүхы дэлхэй дээрэ мэдээжэ болонхой. Алюмини, титан, магни ехээр үйлэдбэрилхэ арга дүүрэн бии.

Химическэ, металлургическа, цементнэ, целлюлозно-саарһанай, гидролизно болон промышленностиин ондоо һалбари хүгжөөлгэдэ хэрэглэгдэхэ химическэ талаараа холисогүй сэбэр известнягууд ехэ элбэг, һайн шанартай асбест, графит, тальк, магнезит, каолин, гипс гэхэ мэтэ ашагта малтамалнуудаар баян. Манай экономическа районой Байгал шадархи газар дайдада алтан, молибден, вольфрам, туулган, цинк гэхэ мэтэ үнэтэ металлнууд яһала ехэ. Байгаалиимнай эгээл ехэ баялиг ой модон болоно. 11 миллиард кубометр ой модон 140 миллион гектар газар эзэлнэ гээшэ. Энэ хадаа бүхы оронойимнай ой модоной зургаанай нэгэ хубинь болоно. Мүн хямда сэнтэй электрын элшэ хүсэ абаха гидроэнергетическэ хүсэн, түлишэ тон ехэ бии.

Зүүн-Сибириин промышленность олон янзын ба һайнаар хүгжэнги юм. Шулуу нүүрһэ, слюда, алта, молибден, вольфрам, туулга, мрамор, тальк, гипс, известняк болон ондоо ашагта малтамалнуудые малтан абаха олон томо предприятинуудтайбди. Ой модоной 200 шахуу предприятинууд модо, хюрөөдэмэл материал, шпала, модон гэрнүүдые, мебель, гидролизно спирт болон ой модоной бусад продукци арадай ажахыда эльгээнэ. Машина бүтээлгын предприятинууднай Эхэ оронойнгоо олон районуудта, мүн хилын саанашье металлургическа, шанаржуулгын, горношахтна, химическэ, үнэтэ металлургиин түхеэрэлгэнүүдые, металл ба модо болбосоруулгын станогуудые, компрессор, вентиляторнуудые, насосуудые, электрическэ, радиотехническэ продукци эльгээдэг болонхой. Экономическа районой бүтээн гаргадаг бүхы продукциин 20 шахуу процентнь эдеэ хоолой промышленностиин зүйлнүүд болоно.

Химическэ, нефть илгаха промышленность, барилгын материалнуудай промышленность һүүлэй үедэ түргөөр хүгжөөгдэжэ, алюминиин ехэ үйлэдбэри эмхидхэгдэжэ, целлюлозно-саарһанай промышленностиин томо барилга эрхилэгдэжэ байнхай.

Совнархозой предприяти болон организацинуудта олон мянган ажалшад хүдэлмэрилнэ.

КПСС-эй ЦК-гай ноябриин Пленумэй шиидхэбэрие бэелүүлэн, партиин Эрхүүгэй, Буряадай, Шэтын обкомуудтай урдань суггаа байһан совнархозуудай хүсөөр Зүүн-Сибириин экономическа районой промышленностие зүбөөр, һайнаар хүтэлбэрилхын тула шэнэ совнархоз, тэрэнэй аппарат эмхидхэгдэнхэй. Эндэ ондо ондоо һалбариин 11 управлени, мүн управлениин эрхэтэй 2 комбинат бии болгогдоо.

Манай совнархоз Эрхүүгэй, Шэтын областьнуудай, Буряадай республикын областной партийна, советскэ, профсоюзай, комсомолой организацинуудтай, городской промышленна партийна комитедүүдтэй сугтаа промышленна хүтэлбэрилгэ эмхидхэхэ юм. Эдэ организацинуудтай нягта холбоо барисаатайгаар ажаллаһанһаа экономическа районой үйлэдбэриин хүсэнүүдые хүгжөөлгын гол шухала асуудалнуудай шиидхэлгэ, арадай ажахын соведэй ажал ябуулгын амжалта дулдыдаха байна.

Мүнөө үедэ капитальна барилгада шухала анхарал хандуулха ёһотой болоно. Энээн тухай онсо тэмдэглэхээр. «Главвостсибстрой» гэжэ нэгэдэлдэ барилгын организацинуудай ородог болоошье һаа, шэнэ предприятинуудые хараалагдаһан саг болзор соонь ашаглалгада тушаахын тула совнархозой хүдэлмэрилэгшэд мүн лэ харюусаха уялгатай.

«Экономическа томо районууд хадаа хүгжэнги, олон янзын промышленностьтай, түүхэй эдэй баазатай, үйлэдбэриин олон кооперацитай гээшэ. Промышленна үйлэдбэрие үргэдхэхын тула тэдэнэр техникые ашагтай һайнаар, доторойнгоо арга боломжо дууһан хэрэглэжэ шадаха байна...» гэжэ Н. С. Хрущев партиин Центральна Комитедэй ноябриин Пленум дээрэ хэһэн элидхэл соогоо тэмдэглээ һэн.

Шэнэ совнархозой түрүүшын һара соо хэһэн ажал эдэ үгэнүүдэй тон зүб байһые гэршэлэн харуулаа. Экономическа районой томодхогдоһоной ашаар предприятинуудые тусхай шэглэлтэй болгохо, үйлэдбэриин хүсэ шадалые һайнаар хэрэглэхэ, материальна болон финансова арга боломжонуудые зүбөөр хэрэглэхэ асуудалнууд ойрын сагта шиидхэгдэхэ ёһотой.

1963 ондо Зүүн-Сибириин совнархозой урда харюусалгатай зорилгонууд табигданхай. Экономическа районой үйлэдбэриин хүсэнүүдые хүгжөөхэ, техническэ дэбжэлтын темпые түргэдхэхэ, предприятинуудай ажалые һайжаруулха талаар шэнэ алхам хэхэ хэрэгтэй.

Районой шулуу нүүрһэ малтагшад 22 миллион тонно түлишэ Эхэ орондоо энэ жэлдэ үгэхэ ёһотой. Тэрэнэй 77 процентнь нээмэл аргаар малтан абтагдаха.

Модошод 20 миллион үлүүтэй кубометр модо, 4,6 миллион кубометр хюрөөдэмэл модо арадай ажахыда эльгээхэ байна.

Металлургнууд хэдэн мянган тонно булад, прокат гүрэндөө үгэхэ, нёдондо жэлэйхидэ орходоо алюмини хайлуулгые гурба дахин ехэ болгохо.

Нефть буйлуулгые 20 процентээр, машина бүтээлгын продукцие 13 процентээр дээшэлүүлхэ хэрэгтэй.

1963 ондо совнархозой предприятинууд 1,5 миллион метр hooһон бүд, 6 миллионһоо дээшэ хэһэг трикотаж хубсаһа, 5 шахуу миллион паар арһан гутал, 30 миллион баанха консервэ, хубсаһа угаадаг 128 мянган машина, 175 мянган электроплиткэ болон үргэн хэрэглэлэй бусад зүйлнүүдые бүтээн гаргаха юм.

74 түхэлэй шэнэ машина, механизмууд болон промышленна бусад продукци бүтээн гаргадаг болохо, түрүү технологическа 136 процессүүдые нэбтэрүүлхэ, автомат аргаар хүдэлхэ, мүн конвейернэ 70 лини ашаглалгада оруулха, 1120 түхеэрэлгэ шэнэдхэн хубилгаха хэрэгтэй.

Совнархозой промышленностие хүгжөөлгэдэ хахад миллиард шахуу түхэриг мүнгэн үгтэнхэй. Ой модоной промышленностие, хими, нефть буйлуулгые, металлурги болон хүндэ индустриин гол шухала һалбари хүгжөөлгэдэ энэ һомололгын ехэнхи хубинь зорюулагдана.

Урдань шиидхэгдэжэ шадагдаагүй хэдэн шухала асуудал энэ жэлдэ бэелүүлэгдэжэ эхилхэ. Тэдэнэй нэгэн Байгал шадархи промышленностие электрын энергеэр хангалгые һайжаруулхын тула Эрхүүһээ Улаан-Үдэ хүрэтэр татагдаха электро-дамжуулгын линие түргэнөөр бариха асуудал болоно. Тус линие удаан саг соо татаагүй ушар Буряадай АССР-эй тон шухала үйлэдбэри хүгжөөлгэдэ һаад ушаруулжа байна.

Урдань байһан Эрхүүгэй, Буряадай, Шэтын совнархозуудые нэгэдхэжэ, Зүүн-Сибириин томодхогдоһон совнархоз болгоһон ушар үйлэдбэрие тусхай шэглэлтэй, хамжуулан хүдэлгэһэнэй үндэһөөр промышленностие хурдан түргэнөөр хүгжөөхэ таатай зохид арга боломжо байгуулжа үгэбэ.

Бүхы предприяти, трест, комбинадуудай коллективүүдэй урда ямар зорилго табигданаб гэхэдэ, эдэ арга боломжонуудаа бүри 1963 ондо хэрэглэжэ, промышленностиин ажалые горитой ехээр һайжаруулха, нэн түрүүн бүхы предприятинуудай энэ жэлэй түсэб дүүргэлгые бүхы показательнуудаар хангаха асуудал болоно.

Зүүн-Сибириин совнархозой ажахын эдэбхитэдэй һаяхан үнгэргэгдэһэн суглаан предприятинуудай ажалай 1962 оной болон 1963 оной түрүүшын кварталай дүнгүүдые зүбшэн хэлсэжэ, табадахи жэлэй түсэбые амжалтатайгаар дүүргэхэ талаар тодорхой хэмжээ ябуулга хараалһан байна. Тэрэшэлэн суглаан дээрэ түсэбөө болзорһоонь урид дүүргэхэ гэһэн уялганууд, гурбан экономическа районуудай хоорондо социалис мүр[...] гэһэн Красно[...] ска совнарх[...] хал баталан[...]

Зүүн-Сиб[...] ческа район[...] абаһан соци[...] даа дүүргэх[...] 1963 ондо э[...] гаар ажал[...] Саашадаа т[...] мнай бүри ех[...] салгатайшье [...]

Бидэнэй, б[...] ехэ харюуса[...] табигданхай, [...] тын зам нээг[...] рилгоёо дүүр[...] тын замые зор[...] бан гараха [...] дүүрэн бии. З[...] экономическа [...] бириин баатар[...] нэрлэнэгүй.

Манай гайх[...] лоошо—Комму[...] мүн.

Манай шал[...] паж—Зүүн-Си[...] хамшагта [...] анги.

Ехэ, харюус[...] рилгоёо ам[...] шиидхэхэ х[...] өөһэдымнай г[...]

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Буряадай республикын промышленна предприятинуудай дундаһаа түрүүлэн коммунис ажалай нэрэдэ хүртэһэн нарин сэмбын фабрикын нэхэлгын цех.

Л. ХАЙДУРОВАЙ фото.

Һүүлшын болзор—м[...]

Хэнэйшье мэдэһээр ажалаа зүбөөр, һайнаар эмхидхэһэн, машина, техникээ бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлгэжэ шадаһан колхоз, совхоз лэ хабарайнгаа тарилгые богони болзорто, һайн шанартайгаар хэжэ дүүргэхэ байна бшуу.

Энэ талаар Мухар-Шэбэрэй үйлэдбэриин управлениин «Коммунизм» колхозойхид һайшаалтай үүсхэл гаргаа. Тэдэнэй уряае манайшье колхозой механизаторнууд һайшаан дэмжэжэ, тарилгын үедэ бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлхэ гэжэ шиидээ. Колхознай байгша ондо бүхыдөө 6626 гектарта эртын орооһото ургамалнуудые, тэрэ тоодо 5400 шахуу гектарта шэниисэ тариха түсэбтэй. Мүнөө артелиин хоёр отделенидэ эртын тарилга түлэг ябажа байна. Майн 6-най мэдээгээр хамта 2200 гаран гектарта хара тариан, шэниисэ ехэнхинь хэрээһэлүүлэн таригдаа. Тиихэдэ 500 га шэнэ газар элдүүрилэгдэжэ, 1500 гектар газар хахалагдаа. Илангаяа хоёрдохи отделениинхид (эрхилэгшэнь Ж. Дугаржапов, агрономынь А. Эрдынеев) хабарай тарилгын хүдэлмэрие эмхитэй һайнаар үнгэргэнэ. Эндэ үсөөхэн үдэр соо 1400 га эртын орооһото ургамалнууд таригдаба.

Тус отделенидэ түрүүшын үдэрһөө бүтээсэ ехэтэйгээр хүдэлжэ байһан механизаторнууд олон. Түглын Тала гэжэ газарта тари[...] агрегадуудай [...] шэлтэй м[...] трактористнар [...] нинов, Лыгде[...] ден-Дамба Б[...] ба-Жалсан [...] Санжиев, Ним[...] ков, тэрэшэ[...] Константин Г[...] дыгма Дымбр[...] жап Бадмацы[...] сад онсо ша[...] хоорондоо мү[...] жа, халаанай[...] ходо үлүүлэн [...] һэн ажалынь [...]

Энэ жэлэй [...] гын бүхы х[...] һайн шанарт[...] гэһэн айхабт[...] тай зорилго [...] хойская-4» с[...] үрэһэ гектар [...] хүртэхөөр бо[...] нээ һайса хор[...] гүнзэгыдэ тар[...]

Тарялан [...] байһан ме[...] һайн байра, [...] түхеэрэгдэнхэ[...] луун эдеэн б[...]

Нэгэ үгөөр [...] тарилгые ма[...] заабол дүүрг[...] бяад, мех[...] үдэр һүнигүй [...] на.

[...] «З[...] колхозой [...]

Түлишэ ехээр алмахы[...]

Хабарай тарилгын шахардуу саг ерээ. Трактор агтын хүнхинөөн хаа хаанагүй зэдэлжэ, долоон жэлэй табадахи хабарай тарилгын харюусалгата хүдэлмэри эхилһэниинь гэршэлнэ. Мүнөө поли дээрэ хэды олон тракторнууд хүдэлнэб даа, эдэнэр үдэр бүри хэды шэнээн түлишэ галдана гээшэб.

Тиимэһээ трактор болон бусад машинануудай түлишэ, тоһодолгын материал наринаар хадагалха, шадаал һаа горитойгоор алмаха гээшэ механизаторнуудай шухала зорилгонуудай нэгэн болоно.

Түлишын болон тоһодолгын материалнуудые зүбөөр, тусхай бэлэдхэгдэһэн, сагаан шэрээр шэрдэгдэһэн, шулуун тулга дээрэ табигдаһан амһартануудта хадагалха хэрэгтэй. Эдэ амһартанууд бүлэдэг насосуудаар, резинэ хоолойнуудаар гүйсэд хангагдаһан байха ёһотой. Эдэнние шадаал һаа газар доро тодхоходо һайн.

Мүн эдэ амһартануудые хэр зэргэ дүүргэһэнһээ бензинэй хэды шэнээн шэргэхэнь дулдыдадаг. Жэшээнь, амһартые 90 процент хүрэсэ бензинээр дүүргэбэл, жэлэй хугасаа соо 0,3 процент хорохо, 70 процент дүүргэбэл—1 процент, 40 процент байбал—3,6 процент шэргэшэхэ байна.

Мүн автомашина болон тракторнуудта түлишыень хүнэгөөр гү, али воронкоор хэхэдэ 700 граммһаа 1 килограмм хүрэсэ салгидадаг. Хэрбээ автомашина, тракторнуудай түлишыень иимэ янзаар үдэртөө 2 дахин хээд байбал, тус бүрэ 2 килограмм бензин миил лэ газар уруу адхана гэхэ гү, али бригада бүхыдөө нэгэ жэлэй хугасаа соо 3 тонно хүрэсэ түлишэ хии гаршална.

Тиимэһээ т[...] томашинануу[...] толет оньһото[...] лишыень э[...] Тиихэдэ бенз[...] нэ түлишэ то[...] тодо ороно. [...]

Манай үйлэ[...] лениин колхо[...] зин болон бу[...] 20—25 кубоме[...] дутамаг, ил[...] Тельманэй, [...] XX партсъезд[...] «Дружба» к[...] үсөөн. Эдэ а[...] тэлбэрилэгшэд [...] таар гүйсэд х[...] хозтехникэ» н[...] хин хандаһан [...] нэгэдэлэй [...] энэ шухала а[...] сээнэгүй. Тиих[...] даһан колхо[...] зууд үсөөн, т[...] тарилгын үед[...] түлишэ зөөжэ [...]

Бии байһан [...] зуудынь уһа [...] таарамжагүй я[...] нична (директ[...] вогорницын, г[...] нүхэр Степан[...] (директор н[...] главна инжен[...] шеев) совхоз[...] Эндэ 2—3 бе[...] шэрэһээр лэ [...]

Мүн түлиш[...] тоо бүридхэл [...] муугаар эмхи[...] мэһээ түлишэ[...] гын материал[...] лэдбэриин уп[...] хынуудта угаа[...] хоролтодо ор[...]

Ажахын х[...] механизатор[...] марай хээр[...] үедэ түлишэ[...] гэжэ оролдо[...]

Кукуруза тариха шэнэ арга хэрэглэгдэхэнь

Түрүү дүршэл дэмжэгдэнэ

Кукурузын һайн ургаса хуряажа абахын тула зурууд хоорондын элдүүрилгэ утааша, хүндэлөөшэнь хэдэн удаа хэгдэдэг гээшэ. Тиихын тулада хайшаашье жэгдэхэн квадрат гарган, тарилга хэдэг болонхойбди. Энэ ушарта кукуруза таридаг сеялкэдэ хэмжүүрэй шабын түмэр тусхай түхеэрэлгэтэйгээр, хабсаргагдадаг гээшэ ааб даа.

Шагтагалдаг гү, али үлгэгдэдэг сеялкэ «Беларусь» трактораар жүдхүүлдэг, тиигэжэ хоёр наранай хоорондо 8—10 гектар газарта кукурузын үрэһэ таридаг байнабди. Иимэ аргаар яһала һайн квадрат хэгдэдэг болоошье һаа, харин бүтээсэнь тон бага, ехэ хүсэн, үнэтэ саг гаргашалагдадаг гээшэ.

Теэд туйлагдаһан шэнэ, түрүү онол арга хэтэдээ тэрэл ёһоороо мүнхэжэдэг бэшэ ха юм даа. Хуушан юумэ хубилалтада ородог, шэнэдхэгдэдэг, бүри бүтээсэ ехэтэй, һонирхолтой ондоо арганууд ухаалан зохёогдодог гээшэ.

Челябинска областиин механизатор-кукурузашад шэнэ аргаар кукуруза таридаг болоо, ажалайнь бүтээсэ айхабтар ехээр дээшэлээ гэһэн һураг, һонирхомоор зүйл дуулаад саяхан Хориин совхоз, колхозуудай управлени тэрээн худар «Сельхозтехникэ» нэгэдэлэй Хориин отделениин инженер Михаил Цыбанович Токтохоевые апрелиин эхеэр зорюута эльгээһэн юм.

Ухамай бэрхэ энэ залуу инженер кукуруза тарилгаида хэрэглэгдэжэ эхилһэн, тэндэ ухаалан зохёогдоһон энэ түрүү онол аргые тон нарин хёрхоор шэнжэлэн үзэжэ, хамаг заабари болон зурагуудыень дууһан буулгажа абаад, нютагаа бусаа һэн. Гэртээ ерэһээр лэ нүхэр Токтохоев тэндэһээ асарһан саарһан дээрэхи зурагуудайнгаа ёһоор шэнэ юумэ бүтээжэ эхилээ бэлэй. Кукуруза тариха саг бүри ойртожо байһан туладань, Михаил Цыбанович ехэл яаралтайгаар, нэтэрүүгээр ажаллаа.

Хайшаа юумэн урлагдаа, бүтээгдээ юм гээд асуултай бэзэ. Нүхэр Токтохоевой бүтээһэн юумые апрелиин 23-да Хори тосхондо болоһон үйлэдбэриин управлениин соведтэ ерэһэн колхоз, совхозуудай хүтэлбэрилэгшэд, тэндэхи парткомуудай секретарьнар, инженернүүд, агрономууд болон кукурузашад ехэл һонирхон, шэнжэлэн хараба. «Үлүү онсо орёошье юумэнь үгы, техникэ мэдэхэ хүнэйл урлажашье ядахаар бэшэл юумэ байна» гэһэн хөөрэлдөөнүүд соностоно. Тракторта шагтагалжа ябуулаад, газар дээрэ кукурузын үрэһэ хаюулаадшье турша...

кэ нэгэ жэгдээр байлгажа, бултыень хоорондонь холбонхой. Зүгөөр газарта кукурузын үрэһэ һуулгадаг аппарадуудынь тусхай оньһоор бүгэдэндөө холбогдожо, нэгэ янзаар хүдэлжэ, үрэһээ гансата унагааха аргатай болгогдонхой. Тингээд байхадань 12,6 метр зайда хайшаашье тэгшэ квадрат гараадхиха зэргэтэй. Зүгөөр агрегат һөөргөө бусаха замдаа магад бишыханаар алгасалдаа гаргажа болохо. Тэрэ ушар хожомоо зурууд хоорондын элдүүрилгэ хүндэлөөшэнь хэхэдэ тиимэ ехэ һаад хэхэгүй. Магад ганса нэгэ эшэ таһа отологдожо болохо, тиигэбэшье тэрэ ургасада өөдтэй хохидол үзүүлхэгүй зэргэтэй. Зурууд хоорондын элдүүрилгэ хүндэлөөшэнь хэхэ үедөө механизатор 12,6 метр соо үетэһэн зурuудые дахажа ябаад лэ ехэ наринаар тракторaa жолоодохо ёһотой болоно.

Иигэжэ хабаргагдаһан сеялкэнүүдээр кукуруза тарихада юун туйлагдаха болоноб гэбэл:

Нэгэдэхеэр, ажалай бүтээсэ хэдэн дахин ехэдхэгдэнэ. Челябинскын кукурузашад иимэ агрегадаар (дунда зэргээр абахада) үдэртөө 70—80 гектар газарта кукуруза һуулгана. Зарим бэрхэ механизаторнууд 100 гектарта хүргэдэг байна. Манай эндэ иимэ арга хэрэглэжэ, түрүүшын жэлдэ үдэр соо 30—40 гектаршье тарилга хэбэл, али зэргын ехэ амжалта туйлагдахаб?!

Хоёрдохёор, урдань сеялкэ бүхэнние «Беларусь» трактор жүдхэдэг байгаа һаа, харин мүнөө гурбан сеялкые «ДТ-54» гү, али «Т-75» түхэлэй нэгэ трактор жүдхэхэ болоно. Тиихэдэ гурбан сеялкые хоёр хүн хангажа шадамаар. Иимэһээ хоёр «Беларусь» трактор, хоёр тракторист, нэгэ сеялкэшэн, үнөө хамһалсадаг хүнүүд сүлөөдэ гаража үгэхэ зэргэтэй.

Гурбадахяар, хэмжүүрэй шабын түмэр хэрэглэгдэхэеэ болино. Энээнние татаха, зүбөөр табихын тула али зэргын һамшалта болодог байгааб. Тиихэдэ тэрэ түхеэрэлгэ өөрөөшье үнэ сэнгээр ехэ, олдохонь шухаг байгаа бшуу.

Дүрбэдэхеэр, энэ шэнэ дүй дүршэл хэрэглэбэл, саашадаа кукуруза ургуулдаг оньһожоруулагдамал жэжэхэнүүд звенонуудые томодхохо арга олгоно. Тиигэжэ наг шэбхэ поли дээрэ зөөхэ хүдэлмэри сүм оньһожоруулагдаха, тарилга богонихон болзор соо хэгдэхэ, зурууд хоорондын элдүүрилгэ хаһа саг соогоо дүүргэгдэхэ зэргэтэй болоно.

Табадахяар, мүнгэ зөөри ехээр алмагдаха байһаниинь мэдээжэ. Хориин үйлэдбэриин управлениин экономистнуудай тооложо гаргаһанай ёһоор, үлгэгдэдэг сеялкээр үдэртөө 8 га кукуруза таряад байхадань гектар бүхэнэй ажалай түлөөһэндэ 1 түхэриг 48 мүнгэн, шагтагалдаг сеялкээр—2 түхэриг 38 мүнгэн түлэгдэдэг байгаа. Гурбан сеялкэ хабсаргаад хүдэлгэбэл, хэрбээ үдэртөө 35 гектарта кукуруза тарибални, га бүхэнэй ажалай түлөөһэндэ 53 мүнгэн гаргашалагдаха жэшээтэй болоно. Энэ онол арга шудалаад байхадаа ажалайнгаа бүтээсые механизаторнууд 7-8 дахин эбхэжэ болохо арга боломжотой бшуу.

...Хабсаргагдаһан сеялкэнүүдые тойрон, нүхэр Токтохоевой хөөрөөе шагнажа, элдэб олон асуудал һуража байһан хүнүүдтэ управлениин начальник Илья Александрович Игнатьев иигэжэ хандана:

— Зай, нүхэд. Иимэ юумые хараад байхадаа юун гэжэ һананат? Хайшан гэжэ хабсаргагдадаг, ямар оньһон хэрэглэгдэдэг тухайнь нүхэр Токтохоев танда тодорхойгоор хөөрэжэ үгөө. Манай эндэ иимэ арга хэрэглэмээр гү?,—гэнэ.

— Хэды үдэр соо энээнние түхеэрээ гээшэбта,—гээд эндэ сугларагшадай нэгэн асууна.

— Би 6 үдэр соо гансаараа энээнние бүтээгээб. Теэд энэмнай түрүүшын туршалга ха юм даа. Гурбан лэ үдэр соо ядамаргүй дууһахаар лэ даа,—гэжэ нүхэр Токтохоев хэлэнэ.

**

Түрүүшын туршалга һайшаагдаа, алишье ажахыда иимэ агрегат түхеэржэ шадагдаха байна гэжэ тоологдоо. Түрүү онол арга үргэлжэдэчь нэбтэрүүлхэ гэһэн дурадхал нэгэн дуугаар соведэй гэшүүд һайшаагаа.

Г. ЦЫРЕТОРОВ,
манай тусхай корр.

БУРЯАД ҮНЭН
2-дохи нюур.
1963 оной майн 8.

...ь Кастро СССР дотор ябахаяа гараба

...н 6. (ТАСС). ...ациин нэгэдэ- ...иональна хү- ...ии секретарь, ...ын премьер- ...Кастро Рус, ...абаһан хүнүүд ...отор аяншал- ...үнөөдэр эдэнэр ...бэ.

...ай Президиу- ...СС-эй ЦК-гай ... А. Суслов, ...ын хэрэгүүдэй ...ромыко, СССР- ...истр Советскэ ... Р. Я. Мали- ...усад тусхайта хүнүүд Внуковска аэродром дээрэһээ хүндэтэ айлшание үдэшэбэ.

Волго мүрэндэхи город-герой ошолдохоор КПСС-эй ЦК-гай секретарь Ю. В. Андропов болон бусад Кубын үндэр айлшадтай хамта ниидэлсэбэ.

* * *

Волгоград ниидэхынгээ урда тээ Фидель Кастро Испаниин коммунис партиин түрүүлэгшэ Долорес Ибаррурида орожо хөөрэлдэбэ.

Кубын революционно правительствын толгойлогшо энэл үдэртөө совет уран зохёолшо Борис Полевойдо айлшалба.

...идель Кастро Рус Волгоград ерэбэ

... майн 6. ...ай корреспон- ...иалис револю- ...партиин На- ...бэриин Нэгэ- ...Кубын револю- ...ительствын ...Фидель Каст- ...эй хамта яба- ...үнөөдэр город- ...ган ажалшад ...алуунаар уг- ...

КПСС-эй ЦК-гай секретарь Ю. В. Андропов, СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министрэй нэгэдэхи орлогшо В. В. Кузнецов болон бусад тусхайта хүнүүд Фидель Кастротай хамта Волгоград ерэлсэбэ.

Ажалшадай депутадуудай Волгоградай городской Соведэй гүйсэдкомой түрүүлэгшэ С. Е. Крылов Фидель Кастро Рус хоёр үгэ хэлэбэ.

...дель Кастро— ...үндэтэ шахтёр

... майн 7. ...). «Воркут- ... комбинадай ...ын горнягууд ...рын Советскэ ...байһанда зо- ...мянган зоной хабаадалгатай митинг хээ. Сүлөөтэ аралһаа ерэһэн хүндэтэ айлшание холын хойто зүгэй нүүрһэнэй урхайн хүндэтэ шахтёроор нэгэн дуугаар тэдэнэр һунгаа.

Социалис революциин нэгэдэмэл партиин Национальна хүтэлбэриин Нэгэдэхи секретарь, Кубын Республикын революционно правительствын премьер-министр Фидель Кастро Рус, тэрээнтэй суг ерэлсэһэн хүнүүд КПСС-эй ЦК-гай Нэгэдэхи секретарь, СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущевой уряалаар Москва шадарай дачада нэгэ үдэр үнгэргэһэн байна. Зураг дээрэ: модон соогуур гаража амархадаа, Фидель Кастро Н. С. Хрущевой аша Никитые үргөөд ябана. ТАСС-ай фотохронико.

Ахурян мүрэндэ уһа тогтоохо түхеэрэлгэ бариха асуудалаар советско-турецкэ хэлсээн

Хилэ шадарай Ахурян гэжэ мүрэн дээрэ уһа тогтоохо түхеэрэлгэ бариха тухай асуудалаар советско-турецкэ холимол комиссиин суглаан һаяхан Анкарада болобо.

Армянска ССР-эй уһанай ажахын министр Г. А. Баграмян түрүүтэй советскэ делегаци, Турциин гүрэнэй уһанай управлениин генеральна директор Н. Акмандор түрүүтэй турецкэ делегаци энэ заседанида хабаадалсаба.

Энэ хэлсээндэ хабаадагшад тон шухала удха шанартай шэнжэлэлгэ бэдэрэлгын проектнэ асуудалнуудые, мүн тэрэшэлэн СССР-эй болон Турциин газарые уһалхын, мүн тэрэ шадарай районуудта электрын элшэ хүсэ гаргаха зорилгоор Ахурян мүрэндэ уһа тогтоохо түхеэрэлгые хамтаараа бариха тухай асуудал хаража үзэбэ.

Ахурян мүрэн дээрэ уһа тогтоохо түхеэрэлгые хамтаараа барихада, хоёр оронуудай хилэ шадарай районуудай хүдөө ажахые хүгжөөхэ хэрэгтэ ехэ туһатай байха юм.

Редакцида ерэһэн бэшэгүүдһээ

Эмнэлгын хүдэлмэри эмхитэй болгохо

Хүн тухай, элүүр энхэ байдал тухай парти, правительствын анхарал оролдолгые хараадаа абажа, манай аймагта арад зоние эмнэлгын талаар хүдэлмэри нилээдгүй һайжараа гэжэ тэмдэглэмээр. Жэшээнь, уушханай ханяадан, эльгэнэй, мухар гэдэһэнэй гэхэ мэтын урдань аргалагдадаггүй үбшэнүүд мүнөө тон түргэнөөр аргалагдадаг болоо.

Хэжэнгэ тосхоной хүдөөгэй больницын (участково) врач Ю. С. Задиев олон жэлдэ хирургын мэргэжэл шудалжа, хэдэн олон хүнүүдэй ами наһа абараа гээшэб? Мүн врачнар Т. И. Осорова, Р. А. Евсеева, Ю. И. Помешев гэгшэд өөһэдынгөө тусхайта мэргэжэлые һайнаар шудалһан, аргалһан хүнүүдтээ ехэ ханамжатайгаар хандадаг байна. Гэбэшье эндэхи больницын хүдэлмэридэ ехэхэн дутуу дунда зүйлнүүд бии гэжэ Хэжэнгын сомоной Соведэй һаяхан болоһон ээлжээтэ сесси дээрэ ахалагша врач нүхэр Ю. С. Задиевай тоосоое шагнаад, сомоной Соведэй депутадууд тэмдэглэбэ. Жэл тухай болобо, энэ больницада доторой үбшэние аргалдаг врач үгы дээрэһээ Ю. И. Помешев гэжэ уушханай ханяада эмнэлгые шудалһан врач даанхай. Теэд зосоохи зарим үбшэние энэ нүхэрнай балайшье тухайлжа бирадаггүй байхадань, аяар аймагай центр ошохо баатай болоно. Гадна эндэхи врачнар үдэр бүри даажа абаһан участок соогоо дежурладаг юм.

Теэд больницада ерэхэ аргагүй нарай хүүгэд гү, али үбшэнтэндэ ошоходоо, халуунние хэмжэдэг градусник, шагнадаг прибор хоёрһоо бэшэ нэгэшье эмгүй байдаг. Ямар нэгэн үбшэндэ дайрагдаад, гэртээ хэбтэһэн хүнүүдтэ рецепт бэшэжэ үгөөд ябашадаг зантай. Эдэ дуудалгаар ерэһэн врачнарай хододоо үдэшын 4-5 сагһаа хойшо ерэдэг дээрэһээ эм абаха аргагүй, аптекэ үни хада хаагдашанхай, аяар үглөөдэрэй 9 саг болотор хүлеэхэ баатай болодог.

Хэрбээ үбшэнтэнэй олон байбал, больницада һуури үгы байгаа һаань, хүндөөр үбшэлһэн хүн яалтай гээшэб? Имэрхүү ябадал гансашье Хэжэнгэдэ бэшэ, харин газар бүри тохёолдодог гэжэ һанамаар.

Мүн эндэ түргэн туһаламжын машина бии аад, заримдаа ондоо хэрэгээр үгы байхадань, яаралтай дуудалгын болоходо, дежурна врачнар ябаган байдаг ушарнууд олон.

Гадна арад зоной дунда, илангаяа холын мал ажалай фермэнүүд дээгүүр, медицинскэ темээр элидхэл, лекцинүүд һүүлэй үедэ оройдоошье хэгдэнэгүй. Архиин һогтуугаар аюулда орожо гэмтэһэн ябадалнууд жэл бүри хаа хаанагүй боложол байдаг. Теэд архи, тамхинай хорон тухай лекци бүришье уншагданагүй. Тиихэдэ энээнһээ урда жэлнүүдтэ ариг сэбэрэй комисси гү, али пост гэжэ байдаг байгаа. Мүнөө энээн тушаа хэншье һаналаа табинагүй, үйлсэ гудамжа сэбэрлэхэ, элдэб зүйлэй модо тариха тухай хэлсээн болоногүй.

Эдэ бүхы дутуу дундануудые ойрын сагта усадхажа, арад зоной дундахи медицинскэ туһаламжые һайжаруулха тушаа анхаралаа табихаар болоо гэжэ Элүүрые хамгаалха министерствэдэ найдагдана.

П. Содбоев.

Шүдэнэй эмшэн хэрэгтэй!

Цахирай больница оршон тойрон байгаа олон тосхонуудай ажалшадые хангаха зорилготой ехэхэн эмнэлгын газар юм. Теэд тэндэ шүдэнэй эмшэн байхагүй. Тэрэ мэргэжэлтэдэ хэрэгтэй үбшэнтэд Закаменск город ошохо баатай болодог.

Хоёрдохёор, тус больницада түргэн туһаламжын автомашина үгы. Тээстэн Элүүрые хамгаалгын министерство нэгэ шэнэ машина эльгээһэн аад, удангүй ондоо тээшэнь үгэжэрхёо. Зондо эмнэлгын туһаламжа саг дары үзүүлхэ гэжэ хэдышье оролдоо һаа, ябаган врачнар ямар аргатай байхаб даа.

Энэ хоёр асуудал тон шухала болоод байна, анхарангүй саашадань орхижо огто болохогүй.

Б. Шоёнов.

Ажалшадта—амтатай хоол

Ниислэл хото Улаан-Үдэһөө Мухар-Шэбэр гү, али Бэшүүр орожо ябахадаа, зуурандаа Тарбагатай тосхоноймнай столоводо эдеэлэжэшье болохот. Манай столоводо 15 хүн ажалладаг юм. Теэд харгын хүнүүд столоводомнай тогтосо багатай. Юундэб гэхэдэ, шанаһан эдеэмнай үшөөл шанар муутай байдаг гээшэ ха. Энээн тухайда хэлэбэл, эрхимээр ажаллаха арга боломжыемнай һаатуулһан олон шалтагаанууд бии.

Мүнөө зунай саг дүтэлжэ байна. Теэд холодильнигнай хүдэлнэгүй, жэл бүхэндэ тэрэмнай заһагдадагшье һаа, үрэ ашань тон бага. Үбэлэй сагта столоводо нойтон түлеэн эдеэ шанагшадые һайса тухашараана. Эндэ хүнүүд удаан хүдэлэнгүй ябашадаг. Жэшээнь, залуу эдеэ шанагшад ерэхэдээ, түрүүшын бэрхэшээлтэй ушарбал, хаанаһаашье туһаламжа абахагүйдөө, хүдэлмэрээ орхёод, ондоо тээ ошохо баатай болодог.

Загарайн һургуули-столово гансал III категориин эдеэ шанагшадые бэлдэнэ. Теэд энэ һургуули дүүргэһэн заримад үшөө дүршэлгүй, амяараан хүдэлжэ шадахагүй, эдеэгээшье хүсэд шанажа бирахагүй байшадаг. Тиин столоводо шанар муутай продуктнууд ороно.

Би энэ столовын бухгалтераар 3-дахи жэлээ хүдэлнэб. Эдэ бүгэдые һайн мэдэнэм. Хэзээ райпотребсоюзай хүтэлбэрилэгшэд энээндэ хэмжээ абаха юм ааб?

А. Порубова.

...үрэл орон доторнай

...ЛГЫН ҮДЭР

...рянска область), ... КПСС-эй ЦК- ...ай Пленумдэ бэ- ...«Ажалай уулзал- ... ойлгууламжын ...онол арга бии болобо. Энэ уулзалгада 700 гаран хүн хабаадаба. Тэрэ тоодо партиин горкомой гэшүүд, депутадууд, предприятинуудай хүтэлбэрилэгшэд, лекторнууд, пропагандистнууд, инженернүүд, багшанар, юристнэр болон интеллигенциин бусад түлөөлэгшэд бии. Дятьково городто болон энээн шадар байһан хүдэлмэришэнэй 6 тосхонуудтахи промышленна предприятинуудай һүниин халаануудта, хамтын байрануудта, ойлгууламжын гэрнүүдтэ эдэнэр хөөрэлдөөнүүдые үнгэргэнэ. 400 гаран айлда ябажа, хөөрэлдөө хэнэ.

Тон олон янзын асуудалнуудаар иимэ хөөрэлдөөнүүд хэгдэнэ. РСФСР-эй промышленность болон барилгын хүдэлмэрилэгшэдэй зүблөөнэй дүнгүүд тухай эдэнэр хөөрэжэ үгэнэ, энэ зүблөөн дээрэ Никита Сергеевич Хрущев үгэ хэлэхэ зуураа, коммунизмын түлөө тэмсэхэ шэнэ зорилгонуудые табиһан байгаа. Советскэ Союзай уласхоорондын байдал тухай, түрэл оронойнгоо саа... хүгжэлтэ тухай, гэр бүлэдэ, һургуулида үхибүүдые хүмүүжүүлхэ тухай, ажалшадай гэр байрын эрилтэнүүдые хангаха тухай, зунай сагта худалдаа наймаа эмхидхэхэ тухай эдэ хөөрэлдөөнүүд хэгдэһэн байгаа.

Партиин городской комитет хадаа ажалшадай оруулһан дурадхалнуудые ... тэдэниие бодотоор бэелүүлхэ хэмжээнүүдые зохёобо. Һара бүхэндэ иимэ уулзалгануудые хэхэ гэжэ шиидэбэ.

...жэ шангай лауреат, хүдөө ...ай доктор Социалис Ажалай ...енко хүдөө ажахын урга- ...хэ шэнэ арга зохёогоо. ...ай ургажа эхилжэ байха ...түргэнөөр томо бололгые ...алыс шэлэжэ абаха ябадал- ...үс, аргые хэрэглэлгэ Бүхэ- ...-генетическэ инстнтудай ...байһан олон тоото ур- ...гаэн үрэжэл ехэтэйень ...ань туһална. Зураг дээрэ: ...эг дундань) научна хүдэл- ...Костенко (баруун тала- ...енко гэгшэдтэй наран сэсэ- ...жа байна.

ТАСС-ай фотохронико.

СИБИРЬТЭХИ ТРИЛОГИ

НОВОКУЗНЕЦК, (ТАСС). Новокузнецкэ драматическа театр нютагай драматург Тамара Ян гэгшын «Гордячка» гэжэ пьесэ харуулба. «Полысаевская-2» гэжэ шахтын горнягуудай байдалые энэ зүжэгтөө харуулба. Тус шахта Кузбасстаа түрүүшынхеэ коммунис ажалай коллективэй нэрэ зэргэтэй болонхой.

«Гордячка» гэжэ пьесэ хадаа театрай харуулхаяа байһан «Сибирьтэхи трилогиин» нэгэниинь болохо юм. Геологууд тухай Тамара Ян гэгшын бэшэһэн «Нафта» гэжэ поэмэ энээнэй урда тээ харуулагдаа бэлэй. Кузбасстахи элитэ зохёолшо Александр Волошиной бэшэһэн «Кузнецкая легента» гэжэ пьесэ табигдахаяа байна. Энэ пьесэ дотор Сибирьтэхи барилгашад тушаа хэлэгдэнэ. Театрай шэнэ сезон энэ зүжэгөөр эхилхэ юм.

СҮЛӨӨТЭ АРАЛАЙ МЕТАЛЛУРГИ

ДНЕПРОПЕТРОВСК, (ТАСС). «Проектстальконструкция» гэжэ гүрэнэй институдай Днепропетровскдохи филиал Хосе Мартиин нэрэмжэтэ Кубадахи эгээл томо металлургическа заводой гол шухала цехүүдые үндэһөөрнь шэнэлхэ чертежүүдые табижа дүүргэбэ.

Үйлэдбэриин гол байшан гурба дахин үргэдхэгдэхэ юм. 70—70 тонно мартенүүдэй хажуугаар үшөө гурбан иимэ пеэшэнүүд хүдэлдэг болохо юм. Бүхы агрегадууд шэнэ техникээр зэбсэгжүүлэгдэхэ. Мартеновскэ цехэй хүсэн таба дахин ехэ болохо.

Днепропетровско проект зохёогшод «Кавальес кубанос» гэжэ металлургическа заводые үндэһөөрнь шэнэлхэ проект зохёожо байна.

...үрэл, дүтын шухала хэрэг

... бүри ехээр ..., бэлэдхэхэ ... правительст- ...скэ Союзай ...шадай зүг- ...ан дэмжэг- ... ЦК-гай, ...инистрнүүдэй ...гые тэдэ- ... хэрэгнай ... энэ үнэтэ ...орондоо ша- ...үгэхын ту- ...хэхые эр- ...

...анскын үй- ...управлениин ...яашад мү- ...таабха хоёр ...ргуулха гэ- ... Эндэ хартаабха тарихын тулада тодолон олдоһон бүхы участогууд оньһожоруулагдаһан звенонуудта даалган үгтэнхэй. Гектар талмай бүридэ 2,5 тонно үрэһэн бэлэдхэгдээ. Үрэһэнэй дутаһан газарта тэрэниие хүн зонһоо худалдажа абаха хүдэлмэри эмхидхэгдэнхэй.

ЛЕНИНГРАД. Эртэ эдеэшэдэг сортын хартаабха тарилга областиин полинууд дээрэ эхилээ. Эртэ эдеэшэдэг хартаабха тариһанай ашаар хартаабха бүри элбэгээр худалдаха гэжэ олон ажахынууд хараална. Гатчинска үйлэдбэриин управлениин «Память Ильича». Ленинэй нэрэмжэтэ колхозууд эртэ эдеэшэдэг хартаабха түсэбөөр хараалагдаһанда орходоо хоёр дахин ехэ талмай дээрэ тарихань.

РЯЗАНЬ. Шиловскэ үйлэдбэриин управлениин долоон колхоз хартаабха тарижа ургуулха тусхай мэргэжэлдэ орохонь. Мүнөө хабар эдэ ажахынууд 500—700 гектар һайн газар дээрэ хартаабха тариха гэжэ харааланхай. Энэнь нёдондонойхидо орходоо нилээд ехэ юм. Колхозууд үрэһэнэй участогууд дээрэ ургуулагдаһан эрхим шанартай үрэһөөр хүсэд хангагданхай.

(ТАСС).

А. СЕРЕБРЯКОВ

МОЙҺОН

(РАССКАЗ)

Анна Базаровна уншалгын хэшээл үнгэргэжэ байба. Үхибүүд хойно хойноһоо бодожо, дөрөөн хоолойгоор Никитинэй «Үглөө» гэһэн шүлэг сээжээр уншанад. Наташын ээлжээн ерэбэ. Тэрэ зоригтуйхэнөөр һууриһаа бодожо, һулаханаар: «Үүрэй толон зүүгээр ягааржа...» — гээд торошобо.

Класс һэр-мэр гэжэ, хэншьеб шэбэнэнэ хэбэртэй: «Голой саагуур галнууд унтарба». Наташа дурта дурагүй дабтана, дахин байшана. Анна Базаровна гуурһаяа абажа, сэгнэлтэ табихаар забдан, басаганай нэрэ обогые журнал соо бэдэрбэ. Энэ үедэ «Торгон нугаар малнууд тараба», гээд бүхы класс гунгинэжэ, хүүежэ байба. Хүүгэдэй энэ халуун хүлгөөн юрын лэ тоомоо таһаралган бэшэ һэн, хүүгэдшье баһа нүхэртөө һанаашархаа ха юм. Иигэжэ бодоходоо, багшын гуурһатай гарынь доошоо болошоно.

Анна Базаровна намдууханаар: «Саашань» — гэбэ. Бултадаа гансата шэмээгүй болоод, «Наташа яахань ааб?» гэжэ хүлеэшэнхэй. Саг зуура басаган һэргэжэ: «Торгон нугаар малнууд тараба»,— гээд, үг-маг гэн баһа зогсошоно. Сайһагар хүхэ шарайнь улагад гээд, багша тээшээ нэгэ хялам гэжэ харамсаараа, Наташа тархяа гунхылгаба. Толгойхонойнь улам доошоо һанжаха бүри, хүрин самса дороһоонь ёрбогор туранхай зэм бүри элеэр тобойн гарана. Юундэ энэ ёрбогор туранхай зэм багшын анхарал татаа гээшэб?

Анна Базаровна Наташада муу сэгнэлтэ табибагүй, харин хэшээлэй дүүрэтэр тэрэниие адаглаа һэн. Наташа юунэйшье болоходо хэрэглэнгүй, уруу дуруу болоод, сонхоһоо нюдөө һалгаангүй һуужа һуугаа һэн. Хонхын жэнгирхэдэ, багша хажуудань ошобо.

— Үбдөө гүш?

Басаган тархяа һэжэрнэ.

— Али юун болооб?

Наташа дуугайхан нимгэн уралаа зууна, сэнхир нюдэдынь үлэ мэдэг уһатанхай. Анна Базаровна ондоо юумэ асуунгүй, сабиргайень барижа үзэбэ. Халууншье бэшэ...

Үдэшэниинь хэшээлэй дүүрэхэдэ, суугтаа гэртээ харихые Анна Базаровна Наташада дурадхаба. Тиихэдэнь басаган ехээр баярлаашьегүй, арсаашьегүй. Үйлсөөр зэргэлээд ябахадаа, сэхээ хэлэхэ аабы гээд багшань хүлеэбэ. Теэд һурагша басаган һэргылһэн хэбэртэй, абяагүйл ябаба.

Гурбан үдэр тиигэһээр үнгэрбэ. Хамта һургуулиһаа гаража, Наташын хорёогой үүдэн хүрэтэр суугтаа ерээд, басаганай хашаа руугаа ороходо, багша гансаараа саашалдаг һэн. Хэрбээ Анна Базаровна гэдэргээ эрьежэ харадаг һаа, энэ үедэ хойноһоонь шэртэн гээгдэһэн Наташын толгойе харша дээгүүр обёорхо байгаа.

Нагата үдэшэ орой багшанарай зүблөөнһөө харижа ябахадаа, Анна Базаровна ээлүүдгүй Наташын гэрэй урда алхамаа аалидхаба. Сонхоорнь гал харагдажа, гармошкын шэшэргэнээн, хүлэй түбэрөөн, нарин, бүдүүн, элдэб хоолойн архиин дуу эмхигүйгөөр татаха абяан элеэр дуулдана. Жэгтэй. Зэбүүн. Анна Базаровна эрид шиидэнгеэр Наташатан тээшэ алхалжархиба. Үүдэнэй барюул тэмтэрэн олоод татахалаарнь, тамхинай утаа, архи хүлһэнэй үнэр шэнгэшэһэн үмхэй муухай агаар урдаһаань сохижорхибо. Хүгжэм дуун гэнтэ замхажа, хүрин зээрдэ болошоһон хэдэн эрэшүүл, һамгад гайхаһан янзатайгаар багша тээшэ эрьелдэбэд.

— Хүлисэгты, би... би Наташада...— гээд, Анна Базаровна нюдөөрөө эсэгыень бэдэрбэ. Мангараа тараахаяа хүсэһэндэл, хонин шэнгеэр тархяа һэжэрһээр, нэгэ пилхагар һогтуу хүн һууриһаа үндыбэ. Ай, хөөрхэй, урдань яб гэмэ хүхюун ябадаг Наташын эсэгэ энэ гээшэ аал? Энэ нэтэршэһэн эрэ, юундэшьеб, багшада хайратай шэнги байба.

— Наташка, хаанабши?! — гэжэ столой саанаһаа гарангаа, нэгэ дунда наһанай эхэнэр хашхарба. Зурытар зулгаажархиһан нидхэ дороһоонь ехэрхүү, шэмэрүүн нюдэд багшые сүмэ гэтэжэ байба. Шалбагар зузаан уралынь — шад улаан.

— Суужа хайрлыт! — гээд урихадаа, тэрэ эхэнэр гараараа шадамараар зангаадхина. Тиитээд таһалга уруугаа эрьежэ, шэшэргэнэһэн хоолойгоор: «Наташа, гара наашаа!» гэбэ.

— Танилсагты, энэ... энэ минии һамган,—гэжэ Наташын эсэгэ хүл, гараараа хүшэлэлсэн, хэлээ «жажална». Анна Базаровна жэрхэнгеэр һамганайнь тартан гар барижа, абяагүйгөөр дохибо.

— Баһал зайгаа хэбэртэй! Энэ басага яаха гээшэбиб? — гэжэ һамтан шаһгарна.— Түрэһэн бэшэл юумэн иимэ гүб даа, хэдышье оролдоо хада, саашаа буляалдаха.

Анна Базаровна урдаһаань зүрин хэлэхэ гээд, хүсэлжэ ядан тулгардашаба. Хүлисэл гуйгаад лэ, хүндэ үүдыень дабан гаража, сэбэр агаар сээжэ дүүрэн һороходонь, тархинь эрьен алдаба. Хараһан, үзэһэн эдэ бүтэдэнһөө багшын досоо хүндэ мэдэрэл түрэбэ. Наташын эхэ урзанда наһа бараа һэн. Харин мүнөө энэ зурагар нидхэтэй, шэмэрүүн нюдэтэй эхэнэр — Наташын хойто эхэ...

Һүүлэй үедэ Наташын уруу дуруухан гансаараа ябадаг болоһониинь, шүлэгөө сээжэлдээгүй ушарынь һанагдажа, үхибүүнэй хуби заяанда һанаа амараар хандаһан хүлисэшэгүй алдуугаа мэдэрхэдэнь, багшын зосоо яаха аргагүй гомдолтой, үбшэнтэй болошобо.

Эгээл басагандаал адли уран сэн... шын түрэһэн эжы урдань харагдаадхина... Тэрэ ходо һургуулиар ябадаг һэн. Басаганайнгаа «табаар» омогорходог, «гурбандань» голхордог бэлэй. Элдэб юумээр һонирхохо, зүбшэхэ, хэлсэхэ...

«Наташа мүнөө эхэгүй, түрэһэн эхэдэнь адляар энхэрхэ хүн хэзээдэшье олдохогүй» гэһэн багшын хүндэ бодолые баталха гэһэндэл, мүнөө һогтуу аялга гэрһээ наяржа, сабхинууд мундуугаар түбэрбэ. Анна Базаровна залд гээд, хэндэшьеб түлхюулһэндэл, гэшхүүрһээ гүйжэ бууба. Хэдэн алхам ябаад, «Наташа хаанаб?»—гэжэ түргэ түргэн өөрэһөө асууба. Гэнтэ хаанашьеб, ойрохон хүнэй аалиханаар һугшарха абяан дуулдахадал гэбэ. Шагнаархаба. Мүн даа: мойһоной һөөгүүд соо хэншьеб уйлана. Тонгойн хараашалаад, тэндэ басаганай бүүдэгэр түхэлые обёорбо.

— Наташа?—гээд, ааляар дуудаба. Харюудань һаршаганаан дуулдаба.

— Наташа, энэ биб,—тэжэ бүри тодоор, бүри урихаар багшань дуудаба. Заахан басаган дуугаарнь танимсаараа, бүри шангаар бархиршаба. Анна Базаровна палисадник соо орожо, нарихан гарнуудаараа мойһоной арбагар гол тэбэреэд, тэрээндээ бүхы бэеэрээ няалдан бархиржа һууһан Наташын хажууда ошожо, хүйтэн газар дээрэ зэргэлэн һуухадаа:

—Ай хөөрхэй, баарһамни,—гэхэһээ ондоо юушье дуугаржа шадабагүй.

Бүлеэхэн монсогор дуһалнууд багшын хасар дээгүүр мухарижа, уралдань тогтоходоо, хэлэнэйнь үзүүртэ гашуубтар амтан гутаба. Наташын толгойхониие гамтайгаар үбсүүндэе хашажа, эгээл түрүүшынхеэ ушаргүй энхэрэн эльбэбэ, таалаба. Гэнтэ тиигэжэ эхын дулаахан энхэрэлые мэдэрхэдээ, Наташа бүхы бэеэрээ Анна Базаровнада няалдажа, һугшаран-һугшаран, гомдол гашуудалаа сүм хөөрэжэ эхилбэ. Заахан хүнэй ехэхэн гашуудал...

Хойто эхын ерэһээр эсэгынь зан хүйтэршоо. Элүүртээ ходо дуугай, бэеэ баринги ябадаг болоо. Үргэлжэ һамганайнь түрхэмүүд—үргэлжэ архидаан. Гансал һогтоходоо эсэгэнь басагандаа дүтэлжэ, энэ тэрые талмал гүбэрдэг. Тиихэдэнь хойто эхэнь уурлаад, хараагаад, орондонь хэбтүүлжэрхидэг бэлэй.

— Наташаяа хэрэгсээнэгүйш, — гэжэ эсэгэнь үгэлхэ, басагаа үмөөрхэеэ оролдохо. Тиигээд арсалдаан эхилшэдэг һэн. Нэгэ иимэ арсалдаанай түлэгтэ хойто эхэнь комод дээрэһээ Наташын түрэһэн эхын фото-зурагтай рамка абажа: «Үзэн ядашэдэжэрхёо. Тэрэнь богоһо тудаад, бута һүрэн сасаршоо бэлэй.

Наташа өөрөөшье мэдэнгүй гүйжэ бодоод, хиидэжэ ябаһан саарһыень барижа, буляалгахагүйн тула шангаар бажууба. Гани галзуу болошоһон хойто эхын басаган тээшэ даб гэхэлээр, эсэгэнь барижа байлгаа һэн.

Фото-зурагаа сээжэдээ тэбэриһэн хэбээрээ Наташа газаашаа гүйжэ гараад, бороогой хүйтэн долгиндо сохюулан, палисадник руугаа орожо, мойһон доро хорошоо бэлэй. Тэрэ сэгнэшэгүй зөөриеэ энгэртээ нюугаад, эндэ, мойһон доро һуухадаа, эхэтээ хоюулан ой сооһоо мойһоной эшэ асаржа, палисадник соогоо ургуулһан тэрэ нарата сэлмэг хабарые һанаандаа оруулба. Мойһонойнгоо жэлһээ жэлдэ үндэр, һаглагар боложо, хоншуу сагааханаар хүбсалхадань, эхэ басаган хоёр хэды баярладаг һэм...

Иигэжэ элдэб гомдол, голхоролоо гүлмэрхэн сэдьхэл соогоо эблүүлэн, бишыхан басаган даарашаһаншье һаа, гэртээ оронгүй, үүрэй сайтар һуугаа һэн. Эсэгэньшье, хойто эхэньшье гэрһээ гаража ооглоогүй...

Тэрэнһээ хойшо, илангаяа архи тамхинайл шууяатайгаар эхилхэдэ, Наташа гэрһээ гаража, мойһон дороо һуугаад, уйдадаг болошоо ха юм...

«Һурагшадайнгаа хуби заяанда ямар һанаа амараар хандана гээшэбибди»,—гэжэ багша сэдьхэлдээ һаналаад:

—Наташа манайда ошохомнай гү?—гээд гэнтэ асууба.

— Танайда?—гээд, басаган багшаяа шарайшална. Харанхы соо юун харагдахаб даа. Теэд хэлэгдэһэн үгэнүүдэйнь удхые Наташа бүхы зүрхөөрөө ойлгоо. Тэрэ харюусангүй, Анна Базаровнада бүри шангаар няалдажа, зүрхэнэйнь жэг жэгхэн сохилхые шагнаархан һуугаа һэн. Гэрһээ хэншье гаража Наташые дуудаагүй...

Арбаад минута үнгэрөөд байхада, тэдэ хоёрнай хүтэрэлдэн, харанхы үйлсөөр шууяатай гэрһээ, дуу, хатар, гармошкын абяанһаа холодожо, мүшэтэ һүниин сууряан соо. тэрэ зэбүүн аялгын дуулдахаяа болитор саашалжал, саашалжал ябаа һэн.

Үдэр, хоногууд үнгэрбэ. Анна Базаровна Наташа хоёр палисаднигай хажуугаар үнгэрхэ бүридөө алхамаа аалидуулан, һаглагар мойһоёо һайхашаан харадаг. Ганса тэдэ бэшэ, хүн бүхэн тэрэ сэсэглэн һалбаржа һууһан һөөгүүдые харахадаа, энхэргэн эхын һайхан сэдьхэл энээн мэтэ гэжэ һанан һанан баясана.

Байгаалиингаа баялигые шэнжэлэн ашаглая

Ашагта малтамалнуудые бэдэрэлгэдэ олооро хабаадалсыт

Эхэ нютагнай уужамхан даа, элдэб олон ашагта малтамалнуудаар элбэг юм. Ашагта малтамалнуудай 450 гаран уурхайнууд мүнөөдэр тоологдодог.

Хэдэ мянган геологууд ашагта малтамалнуудай байрые үдэрһөө үдэртэ бэдэрэн оложол байдаг. Тиибэшье һаа, республика дотороо бии ашагта малтамалнуудые гүйсэд олообди гэжэ хэлэхэ аргагүй. Энэ хэрэгтэ үшөө хэдэн жэлнүүд хэрэгтэй болохо байха.

Буряад оронойнгаа газар дайдын хэмжээнь Англи, Бельги, Голланди, Дани—эдэ дүрбэн гүрэнэй газар нютагай хэмжээнтэй адли. Тоогоорнь хэлэхэдэ, 329,9 мянган квадратна километр дайдатай. Иимэ ехэ газар дайдын дундаһаа ашагта малтамалай уурхайе бэдэрэн олохо гээшэ ехэл хүшэр хүндэ хэрэг. Тиимэһээл хүн бүхэн мэдэхэ, таниха газар уһанайнгаа али нэгэн ашагта малтамал бэдэрхэ хэрэгтэ шухала үүргэ дүүргэхэ зэргэтэй.

Ашагта малтамалнуудые бэдэрэн олохо хэрэгтэ нютагай ажалшадай нилээдгүй ехэ үүргэтэй байһаниие али олон жэшээ дээрэ хаража болохо байна. Жэшээлхэдэ, Баян голой шулуу нүүрһэнэй уурхайе олоходо, Шампи Ямпилов туһалһан юм. Мүн тиихэдэ ангуушан Э. Мунконов Зүүн-Саяанай хадануудта асбест ололсоһон байна. Геологическа партида хүдэлмэрилэгшөөр ябаһан И. Деков гэгшэ мүнөө мэдээжэ болонхой. Энэ хадаа «Пионерское» гэжэ алтанай уурхай олоһон байна. Мүн тэрэшэлэн молибден, кварц элирүүлэн ололгодо загаһашад, ангуушад али олон туһалаа гээшэб.

Ашагта малтамалнууд дан лэ һаа ойн соорхойдо гү, али хада хангилай эрмэгтэ байдаг бэшэ, тосхон һууринуудта дүтэхэнэ, заримдаа гэрэймнайшье газаа олдожо болодог. Черемховско шулуу нүүрһэнэй, Урда Ураалда маргенец абадаг уурхайнууд худаг малтахада элирүүлэгдэһэн юм. Барилгын шулуу бэлдэжэ байхада Ошурково һууринай тэндэ апатидай байра олдоо һэн.

Эдэ жэшээнүүд дээрэһээ хаража үзэхэдэ, газар нютагайнгаа үнэтэ малтамалнуудые тэндэ ажаһуугшад лэ анхардаг байна. Энэ хэрэгтэ заатал һаа тусхай эрдэм бэлигтэй, мэргэжэлтэй хүнүүд хэрэгтэй бэшэ юм. Хёрхо нюдэн, сэдьхэлээ табинги, алибаа юумые һонирходог байхал хэрэгтэй. Мүн тиибэшье, ямар нэгэн ашагта малтамалай зүйл гээшэ гү гэжэ һанаһан шулуугаа гү, али шоройгоо тэрэл байрарадань олоһон газараа бэшэжэ абаха хэрэгтэй. Тиигээд тэрэ бэшэһэн газарайнгаа байрые карта дээрэ тэмдэглээд, дуулгаха газартань түргэн мэдээсэхэ.

Советскэ элитэ минералог К. Соболевский Ураалай нэгэ һуурин шадарһаа аргагүй олон минералнуудай зүйлнүүдые суглуулһан байна. Тусхай мэргэжэлтэд К. Соболевскиин минералнуудые шэнжэлжэ үзөөд, туулганай касситерит гэжэ нэрэтэй ашагта малтамал нээһэн юм. Касситеридэй байһан газарые бэдэрэлгэдэ тэрээнэй урда хэдэн жэл гаргагдаһан байгаа.

Тиимэһээл, хүндэтэ уншагшад, геологическа аяншалгануудые нютагуудтаа үнгэргэжэ байхыетнай уряалнам.

М. Суздальский,
геологическа аяншалгын ахалагша геолог.

Шатараар дэлхэйн чемпион болохын түлөө

Нааданай тоо 9:8

Шатараар дэлхэйн түрүү һуури эзэлхын түлөө эхилһэн мүрысөөнэй ээлжээтэ—арбан долоодохи уулзалга үнгэргэгдэбэ. Шатаршад Энэдхэг ороной шатаршадай шэнэ хамгаалгаар наадаяа эхилээ. Сагаанаар наадаһан Петросян абаһаар захынгаа хүбүү түлхижэ, тиимэшье шанга ябадал хээгүй. Харин һүүлдэнь мэдэн гэһээ, энэ ябадалнай бэрсын тала руу добтолхо дохёо байшоол.

Дэлхэйн чемпион арбан зургаадахи ябадалдаа зүрхэтэйгөөр добтолжо, «б» дээрэ бэрсэ гараха хүбүүтэй болоно. Теэд энэ үедэнь сагаанаар наадагша хюлгын тэг дунда шанга шанга добтолгонуудые эмхидхээ. Тиигэжэ хоёр талаһаа добтолго эхилшэнэ.

Дэлхэйн чемпион нааданай эгээл шанга добтолгын үедэ хамгаалга хэхэдээ, тон зүб харюу хэнэ. Петросян һайн һуури эзэлһэншье һаа, өөһэдынгөө бодонуудай добтолго бага зэргэ һуладхаа. Тиигэжэ Петросян дахин мэгдэхэ баатай болоо. Хэдэ хэдэн ябадалнуудай удаа бэрсэнүүдээ абалсажа, нааданай шанга охин һуларна. Нааданай эхилһээр дүшэдэхи ябадалай хэгдэхэдэ шатаршад тэнсээ.

Тиигэжэ нааданай тоо 9:8 боложо, Петросян түрүүлһээр. Арбан наймадахи уулзалга майн 8-да үнгэргэгдэхэ. Сагаанаар Ботвинник наадаха байна.

Л. Полугаевский,
уласхоорондын гроссмейстер.

Т е н н и с

Барилгын училищиин спортын зал соо настольно теннисээр түгэсхэлэй мүрысөөн үнгэргэгдэбэ. Үнгэрэгшэ жэлэй чемпион—«Ажалай резервын» Сальниковагай мүрысөөнэй туг үргэһэнэй удаа наадан эхилнэ. Булта дээрээ 5 команда хабаадаа. Элэнэр сооһоо спортсменүүд Югов, Ильина, Ефимова, Овчинникова гэгшэд шадамар бэрхээр наадажа, түрүүшын гурбан һуури хубаалдаа. «Ажалай резервын» команда энэ жэлэй чемпионой нэрэ зэргэдэ хүртэһэн байна.

Мүрысөөндэ эрхимлэһэн тус командада дамжуулгын кубок, нэгэдэхи шатын диплом барюулагдаа. Мүн хоёрдохи, гурбадахи һууринуудые 2—3-дахи барилгын училищиин команданууд эзэлээ.

Д. Самбаев.

ФУТБОЛ

Түрүүшын о...

Үнгэрэгшэ амаралтын үдэрһөө СССР-эй «Б» классай мастернуудай дунда футболоор түрүү һуури эзэлэлгын мүрысөөн хаа хаанагүй эхилбэ. Манай республикын ниислэлдэ иимэ мүрысөөн Улаан-Үдын «Байкал», Ангарскын «Старт» команданууд хоорондо үнгэргэгдэбэ. Энэ үдэр хэдышье хүйтэн, хура бороо, саһатайшье һаань, футболдо дуратайшуул стадионой бүхы трибунануудта дүүрэн байгаа. Үдэшын эгсэ дүрбэн часта мүрысөөн эхилжэ, хоёр талаһаа шанга тулалдаан болоо. Нааданай эхилэн сасуу улаанүдынхид хэдэ минутын туршада айлшадтаа добтолжо ороһоншье һаа, амжалта туйлангүй, өөһэдынгөө талые хамгаалха баатай болоно. Нааданай эхилһээр хорёод минута шахуу сагай үнгэрөөд байхада, айлшадай добтологшод талмайн баруун захаар урагшаа сүмэрэн орожо, «Байкал» командын хамгаалагшадтай тулалдажа ороно. Теэд манай вратарь Кучерук айлшадайнгаа «бэлэг» алдангүй абажа, тоо нээлгэбэгүй. Тиигэжэ хэдэн удаа улаанүдынхидэй воротада добтолһон эдэнэр амжалта туйлангүй, амаралтада гарана.

...Нааданай хоёрдохи хахад. Алишье командын түлөөлэгшэд энэ хахадтаа тоо нээхээр оролдон, хамаг хүсэ шадалаа, мэргэжэл шадабаряа элсүүлнэ. Уулзалга бүхэндэ түрүүлэн добтолжо ородог «Байкал» командынхид арбаад минутын туршада яһала һайн добтолго эмхидхэнэ. Хэды һайнаар, бэрхээршье добтолһон эдэнэр айлшадайнгаа хамгаалагшадые дабангүй, гэдэргээ сухариха баатай болоно. Нэгэ тиимэ гоё һайхан добтолго соогуур манай Гаврилов ялын талмай шадарһаа бүмбэгэ сохиходоо, штанг ту... дэгдэшэнэ. ... добтолгонуу... улаан-үдын... туйлажа яда... дынгөө та... ороо. Айлш... шадамар бэ... шье һаань, гаража үгэб... командын вратарь К... сэрэһэн лэ... гэнь эльгээд... дамараар ... шадшье, ма... листнар наа... тоо нээжэ ш... жэ эдэнэр ... жээд очкото... на. Удаада... майн 12-то... Манайда ай... гэй «Анга... ерэхэ болон...

ЗУРАГ Д... Үдын добто... дай воротаг...

Л. Хай...

Гурбан жэлэй саада тээ барилгын училищи дүүргэһэнэйнгээ һүүлээр Анна Пермякова ЛВРЗ-гэй вагон хабсаралгын цехтэ маляраар ажаллахаяа ерээ бэлэй. Пермякова мүнөө мастер болонхой. Тэрэнэй хүтэлбэри доро 52 хүн ажалладаг. Энэ бригадань халаанайнгаа даабарие 110—120 процент хододоо дүүргэжэ, мүрысэгшэдэй түрүү зэргэдэ ябана.

ЗУРАГ ДЭЭРЭ: Анна Пермякова.

А. ШИГАЕВАЙ фото.

Хонишод тракторнуудта һууба

«Эрдэм» совхозой 4-дэхи отделенидэ 2585 гектар орооһото, бобово ургамалнууд таригдаха юм. Энэ ехэ тарялангые богони болзор соо, һайн шанартайгаар элдүүрилхын тула эндэхи механизаторнууд хабарайнгаа тарилгые түгэс бэлэдхэлтэйгээр угтаа.

Эндэ бүхы тракторнуудынь хоёр халаанда хүдэлнэ. Отделениин эрхим хонишод — хуушанай механизаторнууд Балбар Ринчинов, Сандык Цыдыпов гэгшэд хабарай тарилгын үедэ хоёрдохи халаанай трактористнуудаар ажаллана.

Д. Лопилов.

Мухар-Шэбэр.

Хэблэл тараагшадай зүблөөн

Республика доторнай хэблэл тараалгын зарим тэды дүнгүүд, саашанхи зорилгонууд тухай асуудал һаяшаг «Союзпечатиин» райорганизаторнуудай зүблөөн дээрэ дэлгэрэнгыгээр зүбшэн хэлсэбэ.

Буряадай хэлхеэ холбооной управлениин хэблэл тараалгын таһагай начальник В. А. Тимофеева элидхэл хэбэ.

Нёдондо жэлтэй жэшэхэдэ, Буряад орон доторнай 1963 ондо 32 мянган хэһэг газетэ, журнал олоор тараагдаа гэхэ гү, али дүн хамтадаа 325 мянган хэһэг хэблэл захигданхай. Тиибэшье хүдөө зоной мянган хүн бүхэндэ хэды газетэ, журналнууд хүртэнэб гэжэ хараха болоо һаа, минл 419 хэһэг хэблэл тоологдоно. Республика доторхи энэ юрэнхы хэмжээнһээ холо доогуур, мянгамянган хүндэ арай шамай 267 хэһэг газетэ, журнал Баргажанай, Улаан-Үдын хүдөөгэй аймагта захюулагданхай. Түнхэнэй, Прибайкалиин, Мухар-Шэбэрэй хэлхеэ холбооной конторонууд энэ талаар мүн лэ холо ошоогүй.

Хэлхеэ холбооной хүдэлмэрилэгшэд колхоз, совхозуудай ажалшадай, илангаяа хүдэлмэриингөө талаар холо, дүтүүр таража ажаһуугшадай, эрилтые гүйсэд хангахаар оролдолго гарганагүй. Жэшээлхэдэ, Захаамнай райорганизатор нүхэр Бутина хоёр жэлэй туршада нэгэшье колхоз гү, али совхоздо гаража, хэблэл тараалгаар һонирхоогүй. Дулаан конторойһоо гаража, хүдөө нютагаар ябаха дурагүйшүүлэй тоодо мүн Прибайкалиин райорганизатор нүхэр Бурдуковская, Хяагтын — нүхэр Коренькова, Бауитын— нүхэр Цыбикова гэгшэдые нэрлэжэ болоно.

Уншагшадһаа һаадгүйгөөр захил абаха талаар дутагдалнууд үзэгдэнэ гэжэ тэмэглэгдээ. Жэшээлхэдэ, Ехэ-Куналейн хэлхеэ холбооной конторын начальник нүхэр Ковалева эрхэтэн Ивлев гэгшын «Заря коммунизма» газетэ захиха гэхэдэнь, квитанци үгы гээд арсаһан байгаа.

Мүн иимэрхүү дутагдалнуудые дары усадхаха, байгша оной хоёрдохи хахадта хэблэл тараалгые улам эршэмтэйгээр ябуулха хэмжээнүүд зүблөөн дээрэ хараалагдаа. Буряадай АССР-эй тогтоһоор 40 жэлэй ойе ажалай шэнэ амжалтаар угтахабди гэжэ суглаанда хабаадагшад шэнэ социалис уялга нэгэн дуугаар баталаа.

Н. Хазагаев.

Үгэ буляалдаан

Студентнэрэй хамтын байшанда хэды олон студентнэр байнаб?! Эдэнэй дунда аха дүү болохо Монгол Арадай Республикаһаа, элдин талата Агаһаа, хүршэнэр Туваһаа, Эрхүүһээ, мүн баһа Яхадһаа бии. Тэдэнэр табан жэлэй хугасаа соо аха дүү мэтэ нүхэсэжэ, танилсана, сэнгэнэ бшуу.

Һаяхан «Совет хүнэй ажабайдалдахи дуран» гэһэн асуудалаар үгэ буляалдаан болоо. Тус хөөрэлдөөнэй хүхюун шо ойгоор, аргагүй арсалдаатайгаар үнгэрһыень тэмдэглэлтэй. Юуб гэхэдэ, энэ үгэ буляалдаанда аяар һара шахуу саг соо бэлэдхэһэн байгаа. Тиихэдээ студент бүхэнэй өөһэдөө бодожо, шүүмжэлжэ үзэхынь тула тусхай асуудалнууд бултанай хараахаар газарта үлгэгдэһэн байна. Эдэнэй зариманиинь: «Инаг дуран хэзээ эхилдэг бэ?», «Хүн бүхэн дурлажа шадаха гү?», «Жэшээ болгон харуулхаар дурлалсаһан хоёр инаг манай студентнэрэй дунда бии гү?» гэхэ мэтэ олон асуудалнууд олониие һонирхуулаа. Үгэ буляалдаанда хабаадалсагшад элдэб олон жэшээнүүдые өөһэдынгөө ажабайдал дээрэһээ харуулаа.

Д. Балдуев.

Хүдөө ажахын институт.

Хилын саанаһаа

Одер-Нейссе дээгүүр гараһан хилэ амгалан ёһоной хилэ мүн!

ВАРШАВА, майн 6. ТАСС-ай корр. В. Кузнецов иигэжэ дамжуулна: Польшын баруун талын газар нютагуудта шэнэ ажабайдал бурьялан хүгжэнэ. Промышленность түргэнөөр хүгжэнэ, хэдэн олон мянган байрын шэнэ гэрнүүд, һургуулинууд бодхогдоно. Польшын баруун талын газар нютагуудай неделиие Польшын ажалшад зургаадахяа тэмдэглэжэ байна. Энэ хадаа эдэ газар нютагуудые ашаглалгада туйлагдаһан амжалтануудай харалга, гитлеровскэ булимтарагшадһаа Польшын хэтэ угай газарые сүлөөлхын түлөө байлдаануудай үедэ амии наһаяа үгэһэн совет сэрэгшэдтэ дурасхаал бололсоно.

Польшын таһаршагүй хуби бологшо баруун талын газар нютагуудта экономическа болон соёл культурын талаар гайхамшагта амжалтанууд туйлагдаа. Мүнөө эндэ 8 миллион хүн ажаһуудаг. Промышленна үйлэдбэри дайнай урда тээхи хэмжээндэ орходоо хоёр дахин ургаа. Далайда тамаралгын ажахы түргэнөөр хүгжэнэ. Польщын худалдаа наймаанай флот 1 миллион тонно ашаа нэгэн доро ашаалан зөөжэ шадаха болонхой. 1040 дунда болон профессиональна һургуулинуудта, тэрэшэлэн техникумүүдтэ 300 мянган хүн һурана.

Польшын баруун талын газар нютагуудай городууд болон тосхонуудта мүнөө олон тоото митингнүүд, суглаанууд болоно. Одер-Нейссе дээгүүр гараһан хилэ амгалан ёһоной хилэ мүн гэжэ ажалшад эдэ суглаанууд болон митингнүүд дээрэ хэлэнэ. Польшын арадай эдэ үгэнүүдые социалис оронуудай ажалшад, бүмбэрсэг дэлхэйн бүхы түрүү хүн түрэлтэн шууд сэхээр дэмжэнэ. Польшын баруун талын газар нютагуудай али бүхы талаараа түргэнөөр хүгжэлгэдэ хэншье һаад ушаруулжа шадахагүй.

Хонишодой үдэрые тэмдэглэнэ

СОФИ, майн 6. (ТАСС). Өөрынгөө заншалта һайндэрые—хонишодой үдэрые болгар арад мүнөөдэр тэмдэглэнэ. Хони үсхэбэрилгэ социалис Болгариин хүдөө ажахын шухалын шухала һалбаринуудай нэгэн юм. Арадай засагай тогтоһонһоо хойшо Болгарида хонидой тоо толгой нилээд олон болоо. Имагтал һүүлшын гурбан жэлэй турша соо орон дотор хонидой тоо миллион үлүүтэйгээр нэмэжэ, мүнөө 10 миллион толгой болоо.

Үнгэрэгшэ жэлдэ ороной хонишод 23 мянган тонно нарин нооһо хайшалжа абаа. Энэнь 1939 онойхидо орходоо хоёр шахуу дахин ехэ. Хонишодой ажал болгар арадай дунда ехээр хүндэлэгдэдэг. Олон хонишодой үбсүүе Болгариин Арадай Республикын орденууд болон медальнууд шэмэглэдэг. Тэдэнэй гурбаниинь Социалис Ажалай Геройн хүндэтэ нэрэ зэргэдэ хүртэнхэй.

Ханойдо хани барисаанай митинг болобо

ХАНОЙ, майн 6. (ТАСС). ВЦСПС-эй түрүүлэгшэ В. В. Гришин түрүүтэй советскэ профсоюзна делегациин хүндэлэлдэ зорюулагдаһан митинг үсэгэлдэр боложо, ниислэлэй 10 мянга шахуу хүн тэрээндэ хабаадаа. Вьетнамай профсоюзуудай федераци, вьетнамо-советскэ хани барисаанай бүлгэм энэ митингые эмхидхээ.

Совет айлшадые амаршалхадаа, Ханойн профсоюзна организациин секретарь Чан Ань Лиен хадаа социализм байгуулгадань аха дүүгэй туһаламжа үзүүлдэгэйнь, мүн оронние нэгэдүүлхын түлөө вьетнам арадай тэмсэлые дэмжэдэгэйнь түлөө хүдэлмэришэн ангида, бүхы совет арадта ниислэлэй ажалшадай болон бүхы вьетнам арадай зүгһөө ехэ баясхалан хүргөө.

Советскэ Союзай ажалшадта хүдэлмэришэн ангиин болон бүхы вьетнам арадай халуун амаршалгые, гүнзэгы ехэ баясхалангые Вьетнамай профсоюзуудай федерациин ЦК-гай түрүүлэгшэ Хоанг Куок Вьет ДРВ-гэй ажалшадай зүгһөө дамжуулаа.

Харюугай үгэ хэлэхэдээ, советскэ делегациие толгойлогшо В. В. Гришин халуунаар угтаһанайнь түлөө, Совет орон болон совет арад тушаа хани халуун үгэнүүдые хэлэһэнэйнь түлөө митингдэ хабаадаһан бүхы хүнүүдтэ үнэн зүрхэнһөө баясхалан хүргөө.

Ерээдүйдөө этигэлтэйгээр

ЛОНДОН, майн 6. (ТАСС). Лондоной болон ороной бусад городуудай олон түмэн ажалшад үсэгэлдэр Майн нэгэнэй демонстрацида гараа. Заншалай ёһоор Англида энэ демонстраци майн нэгэнэй хойто тээхи түрүүшын воскресенидэ үнгэргэгдэдэг юм.

Лондоной Гайд-Парк соо 8 мянган хүнэй хабаадалгатай митинг болоо. Энэ митингые Великобританиин коммунис парти эмхидхэһэн байна. Эб найрамдалай, буу зэбсэг хураахын, консерваторнууд болон тэдэнэй политикада эсэргүүгээр Англиин хүдэлмэришэн ангиин бүри ехэ нэгдэлтэйгээр тэмсэхын, муниципальна болон парламентын һунгалтануудай болоходо зонхилхы этэгээдүүдэй булигдаха ябадал хангахын түлөө тэмсэл шангадхахые митинг дээрэ үгэ хэлэгшэд уряалаа. Митинг дээрэ Великобританиин коммунис партиин генеральна секретарь Джон Голлан үгэ хэлэхэдээ, үнгэрһэн жэлэй турша соо коммунис болон хүдэлмэришэнэй хүдэлөөн ехэ амжалта туйлаа гэжэ тэмдэглээ, эб найрамдалай болон социализмын лагериин саашадаа бүри элитэ ехэ амжалта туйлаха байһанда этигэжэ байһанаа элирхэйлэн мэдүүлээ.

Эфиопиин сүлөөрһэн үдэр

АДДИС-АБЕБА, майн 6. (ТАСС). Үсэгэлдэр үглөөнэй 6 часта артиллерийскэ салют үгэлгөөр Эфиопиин национальна һайндэр—сүлөөрэлгын үдэр эхилээ.

1936 оной майн 5-да Италиин фашистнууд Аддис-Абебые эзэлһэн байгаа. 1941 оной майн 5-да Эфиопиин хаан гадаадын оронуудта байһанаа ниислэлдээ бусажа ерэһэн юм. Тэрэ гэһэнһээ хойшо тус үдэр баяр баясхалангай оршон байдалда жэл бүхэндэ тэмдэглэгдэнэ.

Аддис-Абебын үйлсэнүүдтэ хүн зон хэзээ хэзээнэйхиһээ олон. Город тугуудаар гоёон шэмэглэгдэнхэй. Мүн оркестр наададаг байба. Үглөөнэй 9 часта сэрэгэй парад болоо. Тээ оройшог болоһон хойно Аддис-Абебын мэр Сүлөөрэлгын памятнигай дэргэдэ баярай оршон байдалда венок табяа. Бүри оройшог болоһон хойно ойн баярай ордон соо уулзалга болоо.

Бузар муухай лагерии...

ГАВАНА, майн 6. (ТАСС). Анголодо болон Португалиин Гвинейдэ улам ехээр ургажа байһан национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөе зогсоохо һэдэлгэ Португалиин колонизаторнууд гаргана. Африкын эдэ оронуудай эрхэ сүлөөгэй түлөө тэмсэлшэдые тэдэнэр улам бүри шэрүүн шангаар хэһээдэг боложо байна. Салазарай фашис правительствын захиралтаар Африка түбиин баруун эрье шадар Ногоон хушуулай аралнууд дээрэ Таррафал гэжэ концентрационно лагерь байгуулагдаа. Анголодохи болон Португалиин Гвинейдэхи национально-сүлөөрэлгын хүдэлөөндэ хабаадаһан 100 гаран хүниие Португалиин колонизаторнууд һаяхан барижа энэ лагерьта эльгээгээ. Энээн тухай «Португалиин патри... түлөөлэгшэ М... то хөөрэһэн ...

«Португали... хэрэгээр хаал... шадта энэ ... усадхалгын ... дэхэ шэнэ ... гээд «Португ... дай бүлэгэй» ... дүүлгэ хэхэд... ниитын анхар...

Таррафал гэ... хай концент... рние» дары ... хыень, буруу... һэн телеграм... шэгүүдые По... тельствада, х... асуудалай та... миссида элы... лиин патри... уряална.

Франкис Испанида ямар... туһаламжа үзүүлхэг...

ПАРИЖ, майн 6. (ТАСС). Испанидахи байдал тухай асуудал зүбшэн хэлсэһэн Баруун Европын оронуудай онсо яаралтай конференци эндэ хоёр үдэрэй турша соо үргэлжэлөөд, үсэгэлдэр үдэшэ хүдэлмэреэ дүүргээ. Конференцидэ хабаадагшад дүрбэн резолюци баталан абаа. Франкис Испанида бусад оронуудай зүгһөө экономическа, сэрэгэй болон финансова туһаламжа үзүүлжэ болохогүй байһан тухай делегадууд резолюцинуудсоогоо мэдүүлээ, Баруун Европын «Юрэнхы дэлгүүр» гэхэ зэргын элдэб бүлэглэлнүүдтэ Испаниие оруулха түсэбүүдые буруушаагаа, Испанидахи байдал тухай асуудал ООН-ой Генеральна А... ходо зүбшэхэ... ха эрилтэ хэ...

Испанида х... болюулхын ... тиин болон эр... мандахын ... хүсөөр эрид ... хэхыень һайн ... тэ бүхы хүнүү... нууд мүн лэ... кис Испанида... тическэ хаша... хай, баатар-ко... Гримау гэгшы... гаар алаһан ... дэбтэр» толил... бэри конфер... лиан Гримау... ла Гримау ко... гэсхэлэй засе...

Нюуса заседани

ВАШИНГТОН, майн 6. (ТАСС). Америкын гүрэнүүдэй организациин соведэй онсо яаралтай заседани мүнөөдэр эндэ болоо. Гаити болон Доминиканска Республикын хоорондо арсалдаанай болоһонһоо уламжалан, энэ заседани зарлагдаһан байна. Организациин тусхай ... хэл заседани ... Тус комисси ... һаа бусажа е... ЮПИ агентс...

Редактор ...

Манай адрес, телеф...

АДРЕС ОБЪЕДИНЁННОЙ РЕДАКЦИИ: гор. ... ца ЛЕНИНА, 35. Телефоны: редактора—23-... —38-42, секретариата—27-37, отделов: сель... производства и партийной жизни—47-59 и 34-... ного производства и партийной жизни—48-89, ...
Улица ЛЕНИНА, 26. Телефоны отделов: ... —24-74, советского строительства и быта—3... ров и писем—25-41, 38-30, информации—32-7... 34-05.

гор. Улан-Удэ, типография Министерства ... Бурятской АССР.

Н00417.